

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra provoz a řízení myslivosti

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Využití working testů při přípravě retrieverů pro pracovní
zkoušky a využití v honitbě**

Autor: Martin Houška

Vedoucí práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, Csc.

2018

**Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta lesnická a dřevařská**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: Martin Houška
Studijní program: Lesnictví
Obor: Provoz a řízení myslivosti

Vedoucí práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.
Garantující pracoviště: Katedra myslivosti a lesnické zoologie
Jazyk práce: Čeština

Název práce: **Využití working testů při přípravě retrieverů pro pracovní zkoušky a využití v honitbě**

Název anglicky: **Use of working tests of the retrievers in preparation for working trial and use in hunting**

Cíle práce: Cílem práce je posoudit možnosti využití working testů jako metody přípravy retrieverů pro práci v honitbě.

Metodika: V práci se zaměřte zejména na:
- zpracování literárního přehledu nejméně 30 publikací o řešené problematice
- proveďte podrobné porovnání požadavků na pracovní dovednosti psů vyplývající ze zkušebních řádů pro WT a zkušebních řádů pro pracovní zkoušky retrieverů (PZ, VP)
- vyhodnoťte shodné a podobné disciplíny
- doporučte postup vhodné kombinace přípravy na WT a pracovní zkoušky

Při práci se řiďte „Pravidly pro zpracování bakalářských a diplomových prací na FLD“ Rešerši předložte v elektronické podobě do konce srpna 2017 a vytištěný strukturovaný rukopis práce do 31.1.2018.
Po splnění stanovené povinnosti bude v příslušném semestru udělen zápočet za bakalářskou práci.

Doporučený rozsah práce: 30 str.

Klíčová slova: myslivost, kynologie, výcvik psů, working testy

Doporučené zdroje informací:

1. ELMAN.R., 2002: Hunting Allies. Mason Crest. ISBN: 10-1590845021, ISBN:13-9781590845028
2. WAYNE R. K., VILA C. 2001: Phylogeny and Origin of the Domestic Dog. In The Genetics of the Dog. New York: Vydavatel Ruvinsky, Samson, Cab publishing. 564 s. ISBN 0-85199- 429-6

3. WOLTERS, A.R.1995. Game Dog: The Hunter's Retriever for Upland Birds and Waterfowl – A Concise New Training Method. Pinguin Group New York. 208 s. ISBN 0-525-93942-3

Předběžný termín 2017/18 LS - FLD
obhajoby:

Elektronicky schváleno: 4. 5. 2017
doc. Ing. Vlastimil Hart, Ph.D.
Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno: 12. 2. 2018
prof. Ing. Marek Turčáni, Ph.D.
Děkan

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Využití working testů při přípravě retrieverů pro pracovní zkoušky a využití v honitbě* vypracoval samostatně pod vedením doc. Ing. Vladimíra Hanzala, Csc. a použil jen prameny, které uvádím v seznamu použitých zdrojů. Jsem si vědom, že zveřejněním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění, a to bez ohledu na výsledek její obhajoby.

V Praze dne 19. dubna 2018

.....

Poděkování

Rád bych poděkoval doc. Ing. Vladimírovi Hanzalovi, Csc. a doc. Ing. Vlastimilovi Hartovi, PhD. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce zpracovává charakteristiku jednotlivých plemen retrieverů. Dále se zabývá working testy, které jsou uceleným souborem cviků a pracovních úloh ve výcviku retrieverů pro sport a loveckou praxi. Smyslem těchto disciplín je udržení dobré kondice psa a jeho pracovních návyků mimo loveckou, či field trialovou sezónu. Komparací zkušebních řádů ČMMJ, ČMKJ, zkušebních řádů working testů a dále po zhodnocení všech analýz, pozorování a porovnávání je možné, že některé z disciplín working testů mohou významně napomáhat k vylepšení schopností retrieverů při jejich přípravě na pracovní zkoušky, získání lovecké upotřebitelnosti a následné praktické využití v honitbě.

Klíčová slova: working testy, retriever, zkoušky z výkonu, zkušební řády

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the characteristics of individual breeds of retrievers. It also deals with work tests, which are a comprehensive set of exercises and work tasks in retriever training for sport and hunting practice. The purpose of these disciplines is to maintain the good condition of the dog and his work habits outside the hunting or field trial season. By comparing the testing rules of ČMMJ, ČMKJ, the test rules of working tests, and after evaluating all the analyzes, observations and comparisons it is possible that some of the working test disciplines can significantly help to improve retriever skills in their preparation for work exams, obtaining hunting fitness and subsequent practical use in hunting.

Keywords: working tests, retriever, performance tests, test rules

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Cíle práce	10
3	Rozbor problematiky.....	11
3.1	Původ a vývoj loveckého psa	11
3.2	Současné rozdělení skupin loveckých psů.....	12
3.3	Vznik plemen retrieverů.....	14
3.4	Historie plemen retrieverů v ČR	15
3.5	Vývoj štěněte v dospělého psa	20
3.6	Povahy u psů.....	22
3.7	Učení a výcvik psa	24
4	Metodika	28
4.1	Zkušební řád ČMMJ	28
4.2	Soutěžní řád ČMKJ	34
4.3	Working testy retrieverů (WT).....	43
5	Výsledky	48
5.1	Porovnání požadavků na vybrané disciplíny.....	48
5.2	Vyhodnocení	58
6	Diskuze	61
7	Závěr.....	62
	Seznam použitých zdrojů.....	64

1 Úvod

Pes je jedním z nejstarších domestikovaných zvířat na světě. Lovecký pes se pak stal průvodcem a pomocníkem člověka od počátku jeho lovecké činnosti. Tak, jak se vyvíjel samotný lov, a vyvíjely se lovecké zbraně, měnily se schopnosti a způsob práce, kterou člověk od psa vyžadoval. Proto došlo ke šlechtění jednotlivých skupin psů a loveckých plemen, s cílem upevnit požadované vlastnosti a schopnosti pro konkrétní práci potřebné. Jednou z takových skupin psů byly i retrieveri, psi se silnými vrozenými vlohami pro přinášení, kteří vznikli jako specialisté na dohledání a přinášení střelené zvěře.

Ačkoli k používání a k chovu retrieverů na našem území došlo až relativně pozdě (80-90. léta 20. století), v dnešní době jsou již plemena retrieverů pevnou a nedílnou součástí české myslivecké kynologie. Jejich povaha, temperament, inteligence, nos a chuť k práci dávají předpoklad pro všestranné lovecké využití, stejně jako předpoklad pro nejnáročnější výcvik i v jiných odvětvích. Není proto náhodou, že řada retrieverů figuruje v ozbrojených a záchranných složkách jako specialisté na vyhledávání, ať již výbušných zařízení, pašovaného zboží nebo pohřešovaných lidí. Povaha retrieverů je také předurčuje pro práci asistenčních psů nebo psů pro nevidomé, avšak dělá z nich také bezkonkurenční rodinné příslušníky.

Aby se z retrievera mohl stát právoplatný a užitečný pomocník myslivce je nezbytné, aby prošel správným výcvikem, byly využity a prohloubeny jeho vrozené vlohy a vlastnosti, a naučil se požadovaným dovednostem. Loveckou upotřebitelnost může v současnosti získat na zkouškách pořádaných podle dvou řádů – Zkušebního řádu ČMMJ a Soutěžního řádu ČMKJ. Vedle těchto řádů pak ještě figuruje odvětví speciálně zaměřené na retrievery a jejich vlohy a schopnosti, tzv. working testy. Na soutěžích tohoto typu se nezkouší se zvěří a není možné se psem získat loveckou upotřebitelnost, avšak systém výcviku může být pomocníkem i pro psy, kteří jsou připravováni pro mysliveckou praxi.

Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část má podobu literární rešerše, která shrnuje poznatky z odborné literatury z oblasti vývoje loveckých plemen s důrazem na plemena retrieverů, výchovy a výcviku psů, jejich povah a systému učení. Praktická část srovnává Zkušební řád ČMMJ, Soutěžní řád ČMKJ a Řád pro working testy a to jak celkově, tak podrobně z hlediska stěžejních disciplín. Získané poznatky pak autor srovnává

také se svojí vlastní zkušeností vůdce retrieverů, stejně jako se zkušenostmi ostatních vůdců na zkouškách a v lovecké praxi.

2 Cíle práce

Hlavním cílem práce je posoudit možnosti využití working testů jako metody přípravy retrieverů pro práci v honitbě. Srovnat zkušební řád pro working testy se zkušebními řády pro pracovní zkoušky retrieverů, tedy se zkušebním řádem ČMMJ a soutěžním řádem ČMKJ. Porovnat shodné nebo podobné disciplíny a požadavky na pracovní dovednosti psů z těchto disciplín vyplývající. Na základě tohoto srovnání doporučit vhodnou kombinaci přípravy na WT a pracovní zkoušky, respektive přípravy na budoucí využití retrievera v honitbě.

V teoretické části bude jako metoda využita obsahová analýza odborných publikací. V praktické části komparační analýza, zjištěné poznatky budou také porovnávány se zkušenostmi autora a dalších vůdců retrieverů na zkouškách a v myslivecké praxi.

3 Rozbor problematiky

3.1 Původ a vývoj loveckého psa

Ve všech epochách dějin byl vývoj metod lovu spojen s rozvojem loveckých psů a byl na něm závislý. Psi a jejich schopnosti museli vyvážit nedostatky primitivních zbraní, které se při lovu využívaly, a také vycházet z místních podmínek a druhu zvěře, která se lovila. Proto se také u jednotlivých národů vyvinuly různé způsoby lovu a na psy byly kladeny jiné požadavky, čemuž odpovídal jejich rozdílný výcvik (Markmann, 2015). Pes byl odpradáвна nezbytným pomocníkem při výkonu práva myslivosti, také na našem území máme zprávy o loveckých psech od samých počátků národních dějin (Andreska, Andresková, 1993).

Prvotní použití psa při lovu mělo podobu honiče. Pes musel zvěř najít a nadehnat jí na lovce, což značně usnadňovalo její ulovení. V období, kdy ještě nebyly vynalezeny střelné zbraně, byl například lov na vysokou zvěř bez smečky loveckých psů nemyslitelný. Psi museli zvěř vystopovat, hnát a zadržet jí až do jejího ulovení. Protože zvěř jen málokdy zůstala po zásahu primitivních zbraní na místě zhasnutá, museli následně psi tuto zvěř také dohledat. Na jednotlivých šlechtických dvorech se chovaly velké smečky honičů využívané na štvance, přičemž důraz byl kladen na držení teplé stopy a výbornou hlasitost psů. Ještě před nasazením smečky se používal tzv. vodič, pes těžšího rázu, pomalejšího a klidnějšího temperamentu, který byl vedený na řemeni a vynikal v držení studené stopy vysoké zvěře (Vochozka, 2009).

Drobná zvěř se začala lovit po vynálezu a zdokonalení zbraní střelných. Pro tento způsob lovu se honiči nehodili, lovci potřebovali psa ovladatelnějšího, který bude hledat před střelcem a upozorní na skrytou zvěř. Později byly požadavky ještě navýšeny o schopnost psa střelenou zvěř dohledat a přinést. Začaly tak vznikat skupiny psů dle jejich upotřebení a následně se vyvíjet jednotlivá plemena loveckých psů (Bakoš, 1998).

Ve středověku se tak začaly formovat skupiny psů podle pracovní oblasti, ve které se používaly. Rozdíly skupin měly značný, i když nikoliv dominantní vliv na vnější vzhled jednotlivých plemen. Jak uvádí Krewer, v zásadě existovaly při lovu následující oblasti využívání psů: štvance na otevřeném území (využívali se psi podobní chrtům), lov v lese pomocí brakýřů, lov se silnými psy podobným dogám, práce ve stopě potvrzeného silného jelena nebo někdy i kňoura, medvěda (pes vodič pocházející z brakýřů), lov s předky

dnešních ohařů a ptačími psy (Krewer, 2006). Plemena tedy vznikala podle toho, k jakému účelu je člověk určil, a to záměrným výběrem a dalším křížením vhodných jedinců (Bejček a kol., 2009). Skupiny loveckých plemen vznikly dlouhodobým šlechtěním a přizpůsobováním požadovaným vlastnostem, které byly v chovu posilovány (Drmotá, 2011).

Vochozka upozorňuje na rozdílný vývoj na evropském kontinentu a v Anglii. V Evropě na kontinentu se velice brzy projevil trend upevňování vloh pro mnohostrannou loveckou práci u ohařů a slídičů, přičemž i ve středověku existovala a pracovala vedle sebe různá plemena, která byla využívána i mimo obory své specializace. Naproti tomu v Anglii šli chovatelé cestou úzké specializace. Proto byli vyšlechtěni ohaři na hledání a vystavování v poli, tedy práci před ranou. Nebyli používáni na přinášení zvěře, tuto činnost obstarávali další specialisté, retrívři, šlechtění na práci po ráně, tedy dohledávku a aportování. Slídění nakrátko v méně přehledném terénu zas měli na starosti lovečtí španělé atd. (Vochozka, 2009).

Ještě v první polovině 20. století byli nejrozšířenějšími loveckými psy ohaři. V druhé polovině v souvislosti s klesajícími stavy drobné zvěře však došlo k úbytku ohařů, když někteří myslivci od držení ohaře začali ustupovat. Do popředí se tak dostali psi malých loveckých plemen (Andreska, Andresková, 1993). I u nich dochází v průběhu let k nahrazování některých tradičních plemen plemeny novými. Kučera například uvádí případ v minulosti populárního foxteriéra, který byl v současnosti nahrazen daleko početnějším border teriérem. U některých plemen bohužel došlo k tomu, že exteriér se stal základem výběru chovných jedinců spíše než pracovní schopnosti (Kučera, 2014). Jak upozorňuje Dostál, kontrola dědičnosti se často soustředí pouze na hodnocení exteriérových znaků a lovecké vlastnosti zůstávají bokem, avšak právě u loveckých plemen by to mělo být zcela naopak (Dostál, 1995). Mnoho plemen loveckých psů je však v ČR chováno pro svůj líbivý vzhled jako společenské plemeno, bez výcviku a lovecké upotřebitelnosti je takto drženo mnoho psů (Vent, 2003). To je z velké části i případ plemen skupiny retrieverů, když jen zlomek jedinců je předveden na zkouškách lovecké upotřebitelnosti, a ještě méně je jich využíváno skutečně pro výkon práva myslivosti.

3.2 Současné rozdělení skupin loveckých psů

Lovecká plemena u nás v současnosti rozdělujeme do pěti základních skupin: ohaře, barváře, honiče, slídiče a normíky. Každá z těchto skupin je typická určitými

vlohami a vlastnostmi, pro které je využívána. Přitom v každé skupině je řada plemen, které se odlišují velikostí, tvarem těla, typem, strukturou a barvou srst atd. (Bakoš, 1998)

Pro plemena ze skupiny ohařů je typické rychlé, široké a systematické hledání v přehledných krytinách, které po navěštění a přiblížení se ke zvěři přechází ve vystavování. Podle dr. J. Kvíze je samotné vystavování geneticky podmíněné strnutí před skokem na kořist. Jedná se o vrozenou vlastnost, která je dále upevňována výcvikem. Tato práce před výstřelem je typická pouze pro ohaře, a jiná lovecká plemena, až na individuální výjimky, nevystavují. Důraz při práci ohaře je kladen na poslušnost a klid před zvěří. Bez povelu nesmí pes zvěř pronásledovat, a také po výstřelu musí zůstat klidný, a zvěř dohledat a přinést až na pokyn vůdce. Kromě polních prací je od ohařů také vyžadována práce na vodě i v lese, včetně ostrosti na škodnou, schopnosti práce na pobarvené stopě, a slídění v nepřehledných porostech, kde má zvěř vypíchnout a nahnat na rozestavěné střelce (Vochozka, 2009).

Samostatnou a poměrně malou skupinu plemen tvoří barváři. Jedná se o většinou středně velké psy úzce specializované na práci na pobarvené i nepobarvené stopě zvěře. Aby mohl ze psa vyrůst skutečný specialista a „mistr“ ve svém oboru, je nezbytné, aby se neúčastnili naháněk a společných lovů. V jelenářských oblastech jsou pak někteří využíváni výhradně při dosledech zvěře jelení. Traduje se, že barvář nesmí být používán k dosledu srnčí zvěře a tím méně k jejímu štvání, protože by mohl začít dávat této zvěři přednost a všechna práce by tak vyšla vniveč (Vochozka, 2009).

Další skupinu plemen tvoří honiči neboli brakýři, což jsou plemena, které považujeme za nejstarší lovecké psy a předky všech dnešních loveckých plemen. Zástupci této skupiny plemen vynikají velmi silným loveckým pudem, díky němuž vytrvale a hlasitě nahání zvěř, kterou sledují až do doby, kdy jí naženou na střelce. Mají přitom velice dobrý orientační smysl, jsou ostří, nebojácní a výborní dáviči, díky svému výbornému nosu jsou i vynikajícími dohledávací poraněné spárkaté zvěře (Bakoš, 1998). Jak upozorňuje Vochozka, vhodní jsou zejména do rozsáhlých honiteb, které nejsou příliš zazvěřeny zvěří srnčí. U nás plemena honičů naráží na zákonné ustanovení, které zakazuje používat honiče nad 55 cm výšky k nahánění spárkaté zvěře.

Norníci jsou fakticky skupinou honičů, kteří navíc, díky své velikosti, norují. Vynikají ostrostití, samostatností, odolností, jsou to náruživí štváci. Jezevčíci a zejména

jagdteriéri navíc vynikají i hlasitostí na čerstvé stopě, a vlastní jim také bývá velmi dobrý orientační smysl. Charakter teriérů byl utvrzen zejména křížením teriérských plemen mezi sebou. Ačkoli některá plemena teriérů se již k loveckým účelům téměř nevyužívají, i jim, byť v omezené míře, byly lovecké vlastnosti zachovány. V práci pod povrchem pracují jezevčící častěji jako vyháněči a teriéři jako daviči (Vochozka, 2009). Někteří normíci se v současnosti využívají také jako slídiči, nebo i pro vodní práce, významní a dobře upotřebitelní bývají i při práci na pobarvené stopě (Míkula, 1955).

Slídiči jsou určeni zejména k práci tzv. pod flintou, tedy k prohledávání méně přehledného terénu do vzdálenosti účinného brokového dostřelu. Slídění zástupci těchto plemen provádějí energicky, systematicky s nosem u země. Nalezenou zvěř nevystavují jako ohaři, ale vypichují ji a většinou hlasitě vyhánějí. Střelenou zvěř dohledávají a bez problému aportují svému vůdci. Díky výbornému čichu jsou také úspěšní při dosledech spárkaté zvěře a většinou jsou náruživí vodaři. Část slídičů, a zvláště to platí o křepelácích, je také ostrá na zvěř škodnou (Bakoš, 1998).

U nás do skupiny slídičů zahrnujeme i retrívry. Ti byli v zemích svého původu šlechtěni jako specialisté na práci po ráně, tedy dohledávku a přinášení drobné zvěře, zejména vodní. U nás jsou retrívři využíváni podobně jako slídiči – tedy ke slídění a nahánění drobné zvěře, jejímu dohledávání a přinášení. Jejich výborný nos se osvědčuje i při práci na pobarvené stopě. Ačkoli tedy pracují jako slídiči, je od nich vyžadována poslušnost a ovladatelnost na daleko vyšší úrovni. Po vypíchnutí zvěře musí zůstat naprosto klidní, zdravou zvěř nesmí bez povelu vůdce pronásledovat, a totéž platí i pro přinášení střelené zvěře. Ojedinělá je jejich schopnost zapamatovat si i několik míst, kam střelená zvěř padla, a následně ji donést (Vochozka, 2009).

3.3 Vznik plemen retrieverů

Vznik plemen retrieverů spadá do konce 18. století, kdy rybáři přiváží do Anglie několik psů tzv. malého a velkého psa St. Johna. Tito psi byli výsledkem vývoje chovu psů na poloostrově Newfoundland místními rybáři a lovci. Nejednalo se o dvě plemena, ale o dvě skupiny psů, které vykazovaly určité společné vlastnosti. Malý pes St. Johna byl šlechtěn k loveckým účelům a místní lovci přísnou selekcí vybírali psy, kteří byli vytrvalí v dohledávce a přinášení postřelené zvěř, měli enormní ochotu k práci ve vodě a zároveň byli odolní proti chladu a větru, který na poloostrově panoval. Velký pes St. Johna měl jiné pracovní upotřebení. Primárně sloužil jako pomocník při tahání dřeva v lese, při

vytahování sítí s rybami z moře atd. Proto k jeho chovu byli využíváni jedinci větší a silnější, z těchto psů se později vyvinul například Newfoundlandský pes (Philips, 1996) (Bendure, 1994).

V Anglii byli tyto dovezené psy kříženy s místními plemeny (např. irský vodní španěl, setři) a tímto křížením vznikl Wavy coated retriever, který se stal společným prapředkem dnešních retrieverů. Wavy coated retriever byl již podobný dnešním retrieverům, zejména pokud se týká jejich vloh k přinášení a povahových vlastností. Za nejstarší plemeno retrieverů dnešního typu je považován Curly coated retriever, který vznikl křížením Wavy coated retrievera s Anglickým vodním psem a možná i pudly. Ten se v Anglii objevil kolem roku 1803 a jako samostatná rasa byl uznán v roce 1854. Křížením Wavy coated retrievera vznikla i další plemena retrieverů. Na vzniku Flat coated retrievera se podíleli angličtí pastevečtí psi a irský a anglický setr, na vzniku Golden retrievera irští setři a pískově zbarvený Bloodhound, mezi předky Labradorského retrievera patří pointři a foxhoundi. V Americe byli kříženi jedinci malého psa St. Johna s místními psy a jejich potomci s hnědými Flat coated retrievery a hnědými Curly coated retrievery, a tímto křížením vznikl Chesapeake Bay retriever. Plemeni Nova Scotia duck tolling retriever dalo vzniknout křížení Wavy coated retrievera s Chesapeake Bay duck retrieverem a jeho potomků s hnědým kokršpanělem, irským setrem a šeltii (Korda, Kubeš, 1998).

Jak upozorňuje Nohelová, historie jednotlivých plemen je určitá mozaika střípků, které však do sebe nemusí vždy zapadat a v určité rovině se vždy jedná pouze o pravděpodobnost vzniku plemen. Až do 19. století byla málokterá plemena chována odděleně a těžko může být z dnešního hlediska považována za konkrétní plemeno. Důkazní materiál o vzniku a podobě plemen přináší až vynález fotografie od poloviny 19. století. Od druhé poloviny 19. století také začalo docházet ke vzniku první plemenných knih, výstav a klubů (Nohelová, 2013).

3.4 Historie plemen retrieverů v ČR

Labradorský retriever

Chov Labradorského retrievera v tehdejší ČSSR se začíná datovat do roku 1970. J. Bradley, který k nám rok předtím přijel na lov do bažantnice při Lesním závodu Litovel, byl překvapen, že na honech nejsou využíváni tolik v Anglii osvědčení retrieveri, a tak poslal řediteli bažantnice O. Kučerovi jako poděkování darem 3 páry štěňat Labradorských

retrieverů. Štěňata byla po párech rozdělena do lesních závodů Židlochovice, Olomouc a jeden pár zůstal v Litovli. Bohužel v Olomouci i Židlochovicích psi uhynuli, a tak zbyl jen pár štěňat v Litovli. Uchovněn byl však jen pes – Sandylands Marcus, který se tak stal prvním chovným labradorem u nás. Protože však nebyla k dispozici žádná uchovněná fena, aby mohlo dojít k zahájení chovu tohoto plemene, bylo nutné importovat další jedince. Namísto nepřibuzného páru však došlo k dovozu sourozenecké dvojice, psa Johna of Palgrave a feny Julie of Palgrave. Oba sourozenci byli výstavně i pracovní úspěšní a došlo k jejich uchovnění. Avšak v mezidobě utrpěl chovný pes Sandylands Marcus vážný úraz, kvůli kterému již dále nemohl být v chovu využit. Po schválené výjimce se tak oba sourozenci stali prvními rodiči štěňat labradorského retrievera na našem území. Z tohoto spojení vzešel i Bred z Pomoraví, pes, kterého má v rodokmenu většina v ČR odchovaných labradorů (klubové stránky KCHLS). Dalším Labradorským retrieverem dovezeným do ČSSR se stal kanadský pes Can pocházející z field trialové linie. Během jednoho roku pes složil čtyři pracovní zkoušky, byl uchovněn, a v CHS z Pomoraví byl otcem vrhu C a D. Pes Can byl v sedmi letech utracen pro agresivitu a o povaze tohoto psa panuje řada dohadů. Nohelová například uvádí, že pes byl velice ostrý a tuto svoji vlastnost předával svým potomkům (Nohelová, 2013). Samotní Kučerovi, kteří měli psa v držení však situaci viděli jinak. Ostrost psa byla podle nich výsledkem traumatu, ke kterému došlo v průběhu cesty štěněte z Kanady do Čech. Díky stávce letištního personálu v Anglii pes v termínu, kdy měl být vyzvednut v Praze, vůbec nepřiletěl, týden se nacházel neznámo kde, a přiletěl až o týden později těžce frustrovaný s netknutou potravou i vodou, kterou dostal při odletu z Kanady (klubová stránka KCHLS). V následujících letech docházelo k dalším importům Labradorských retrieverů z různých zemí, kromě Anglie, také z Kanady, Finska atd.

Dnešní Labradorský retriever je pes silné stavby těla, s krátkými bedry, hlubokým hrudníkem a širokou mozkovnou. Je široký a silný v bedrech a pánevních končetinách, typický je pro něj silný tzv. vydří ocas. Je vyrovnaný a velmi činorodý, inteligentní a poslušný, plemennou vlastností je tzv. silná snaha zavděčit se svému vůdci. Má vynikající nos, jemnou tlamu a je vášnivým milovníkem vody. Je laskavé a přívětivé povahy, bez stopy jakékoli agresivity. Chová se v barvě černé, žluté a hnědé (Standard FCI). Labrador dnes patří celosvětově k nejpopulárnějším plemenům. Kromě loveckého využití je používán ve velké míře jako asistenční nebo vodící pes, ale také v záchranářině, canisterapii atd. V neposlední řadě si ho lidé pořizují jako vynikajícího rodinného společníka.

Golden retriever

První Golden retrievery přivezl do Čech pan Hylmar z Holandska, jednalo se o fenu Siti v. Kadiak, v roce 1979. Fena se ukázala jako typická představitelka svého plemene, byla povahově i exteriérově vynikající, a stala se zakladatelkou chovu Golden retrieverů u nás. První vrh se narodil v roce 1981, otcem se stal maďarský pes Tetra Akim Sandy. Narodilo se rekordních 16 štěňat. V té době platilo pravidlo, že ve vrhu může být ponecháno pouze 6 štěňat, avšak plemenná kniha Českého mysliveckého svazu povolila výjimku, a odchováno bylo pět psů a pět fenek. Jednalo se o vrh M v CHS Golden Araukarity. Dvě štěňata z tohoto vrhu byla vyměněna za holandského psa Eroze v.d. Maardns Meent. Ten se stal otcem druhého českého vrhu Golden retrieverů, matkou vrhu byla fena z vrhu prvního. Dalším významným importem byl maďarský potomek anglických pracovních linií pes Balatonnagybereki Apó Rip a fena z Jugoslávie Rowera Heksa. Z Jugoslávie k nám byl také dovezen intersampion Glenn Wesljarski, o jehož přínosu pro chov se dodnes vedou diskuze. Pes byl částí chovatelů označován za kousavého až agresivního s tím, že tuto vlastnost předává potomkům, jiní chovatelé viděli nevyrovnanost jeho povahy v časté změně majitelů (Nohelová, 2013). Ing. Kubeš uvádí, že se se psem mnohokrát potkal u chovatele p. Janků a pes se mu v povaze spíše než co jiného, zdál měkký, nikdy se agresivně nechoval ani k němu, ani k nikomu jinému, kde přišel na návštěvu. Naopak zdůrazňuje jeho prospěšnost pro chov zlatých retrieverů v ČR zejména po exteriérové stránce (Korda, Kubeš 1998). Ne všechny importy k nám byly úspěšné, začátek chovu se potýkal s mnoha problémy, nejčastěji s chybějícími zuby.

Dnešní Golden retrievři jsou psi symetrického vyváženého vzhledu, s širokou mozkovnou s kvalitní srstí, která díky husté podsadě odpuzuje vodu, a je hladká nebo zvlněná, vždy však s dobrými praporce. Barevná škála srsti se pohybuje od tmavě zlaté až po světle krémovou. Golden retriever je poslušný, inteligentní, má přirozené vlohy pro práci, je přátelský, přívětivý a důvěřivý (Standard FCI).

Flat coated retriever

Ačkoli první Flat coated retriever byl do Čech přivezen už v roce 1982, tento anglický pes do chovu nikdy nezasáhl. Chov tohoto plemene můžeme tak datovat až od okamžiku, kdy k nám byla dovezena první fena, a to roku 1990 (Nohelová, 2013). Tou byla Katja Mimojska, která se narodila ve Slovinsku, ale přivezena byla z Rakouska od Ingrid

Grillové, která si v majetku ponechala její sestru. V době importu již byla fena dospělá. Rakouský a český chov tak začal v jeden okamžik a na sestřích z jednoho vrhu. Při prvním krytí, které se uskutečnilo ve Švýcarsku, však fena nezabřezla, a tak se první vrh Flat coated retrieverů narodil až v roce 1992. Otcem vrhu byl holandský pes držený v Rakousku Swallowflight Black Xenios. Narodilo se 13 štěňat, z toho pět fen. Těchto pět fen se stalo základem dalšího chovu na českém území – byly to Zina, Zita, Zoe, Zoja a Zuzana z Vlčích luk. V roce 1993 byl do ČR importován dospělý švýcarský pes Hortensius von Axenfels, kterým byly následně všechny feny nakryty, ve vrzích se objevila také hnědá štěňata. Vzhledem k tomu, že si tak všichni tuzemští flati byli úzce příbuzní, muselo dojít k dalším importům z ciziny. V roce 1995 byl dovezen dominantně černý pes Melody Makers Hope of Liberty z Dánska, o rok později pak francouzský pes M'Rub A Dub Style of Fundy Bay's of Naiad a v roce 1999 Black Amandas Jolly. V roce 2000 také došlo k importu dospělé francouzské feny J'Cheer Up For Me of Fundy Bay's Naiad (klubové stránky KCHLS, Korda, Kubeš).

Současný Flat coated retriever je bystrý aktivní pes střední velikosti, dostatečně silný, ale bez těžkopádnosti, elegantní s inteligentním výrazem. Má vynikající vlohy loveckého psa, je ovladatelný, spolehlivý a laskavý. Přípustná je černá a hnědá (jatrová) barva (Standard FCI). V ČR se však už narodila i nestandardní štěňata žluté barvy.

Curly coated retriever

Ačkoli je Curly coated retriever považován za nejstarší rasu retrievera, na české území byl první jedinec dovezen až v roce 1992. Ing. Kubeš a Ing. Korda dovezli v tomto roce dva nepříbuzné jedince z Dánska z chovatelské stanice Dancurl's. Pes Dancurl's Black Bandit byl anglického původu, fena Dancurl's Cleopatra původu australského, oba jedinci byli výstavně velmi úspěšní. První vrh Curly coated retrieverů se u nás narodil v roce 1994, matkou vrhu se stala výše zmíněná fena, otcem francouzský pes Darelín Zephyr. Ačkoli oba rodiče byli velmi úspěšní, sám chovatel vrh označil za značně nevyrovnaný. O rok později byla ta samá fena nakryta psem Black Bandit. V roce 1996 byla jako další importována fena Curly coated retrievera z Dánska (Korda, Kubeš, 1998).

Curly coated retrieveri jsou silní vzpřímení elegantní psi s vyrovnanou a spolehlivou povahou. Ačkoli se mohou jevit na rozdíl od jiných retrieverů rezervovaní, jsou přátelší

a sebejistí. Typická je jejich srst, která na těle tvoří silnou vrstvu těsně stočených kudrnek těsně přiléhajících ke kůži. Barva může být černá nebo játrová (Standard FCI).

Chesapeake Bay retriever

CHBR je plemeno rozšířené především v USA a Kanadě, avšak v menších počtech se vyskytuje ve všech evropských zemích. Chov v ČR přitom patří k početně významnějším a dosahuje i značné kvality. První jedinec k nám byl dovezen v roce 1995, byla to fena Cheslabben Impeccable, o rok později pak pes Cheslabben Jackpot. V roce 1997 se pak v ČR narodil první vrh CHBR ze spojení Cheslabben Impeccable a Poolside Peterpan v chovatelské stanici Blue Erinor. V roce 1998 byla stejná fena nakryta psem Cheslabben Jakpot a toto spojení bylo opakováno ještě o rok později. V roce 1999 se také narodil vrh ze spojení Rocky Creeks Amberside Sunset a Cheslabben Jacpot v CHS z Vlčích luk (klubové stránky KCHLS).

CHBR je robustně stavěný pes se silnou stavbou těla střední velikosti s hlubokým a širokým hrudníkem. Osrstění se skládá z krátké, tvrdé, vlnité krycí srsti a husté, jemné, vlnité podsady, která je prosycena množstvím přirozeného tuku, což brání promočení a je dokonale vhodná do ledových drsných klimatických podmínek, ve kterých CHBR v zemi svého původu pracoval. Standard toleruje jakýkoliv odstín hnědé barvy srsti. CHBR je aktivní, inteligentní pes s laskavou a přichylnou povahou, může mít ochránářské sklony. Je odvážný, pracovitý a ostražitý, má vynikající nos a typická je jeho láska k vodě (Standard FCI).

Nova Scotia duck tolling retriever

Ačkoli doložený vznik tohoto plemene spadá do roku 1860, svého mezinárodního uznání se tento nejmenší retriever dočkal až v roce 1981. Do České republiky pak byl první NSDTR dovezen až v roce 1996. Jednalo se o dva jedince, psa Red-Toller's Xanadu II. a fenu Tueholt Red Ups-A-Daisy, dovezené Ing. Kubešem a Ing. Kordou. Následovalo několik dalších importů pí. Kudrnáčovou z CHS Toller Bryvilsár a opět Ing. Kordou a Ing. Kubešem. První vrh se v České republice narodil právě v jejich CHS z Vlčí stepi, matkou se stala fena Tueholt Red Ups-A-Daisy a otcem pes pí. Kudrnáčové Buller (Nohelová, 2013).

NSDTR je středně velký, silný a kompaktní pes, vždy dobře osvalený, střední až silné kostry. Má dvojitou srst, která odpuzuje vodu a má výborné izolační schopnosti. Na zádi

může být mírně zvlněná, avšak jinde je rovná. Barva je různých odstínů červené nebo oranžové. Je vysoce inteligentní, snadno se cvičí, je aktivní, temperamentní, houževnatý. Má enormně vyvinutý smysl pro aportování a je přirozeným silným a zdatným plavcem (Standard FCI).

3.5 Vývoj štěněte v dospělého psa

E. Trumler vymezil časově 7 vývojových období, kterými prochází štěně od narození do dospělosti, přičemž některé vývojové fáze se mohou mírně překrývat. Tyto fáze jsou následující: vegetativní fáze 1. a 2. týden života, přechodná fáze 3. týden, fáze vtiskování 4. až 7. týden, fáze socializace 8. až 12. týden, fáze zařazování 13. až 16. týden, fáze pořadí ve smečce 5. až 6. měsíc a puberta od 7 měsíců (Markmann, 2008).

Novorozené štěně není vybaveno na samostatný život. Chybí mu schopnost termoregulace, končetiny používá pouze k odrážení a jen stěží udrží hlavu. Samostatně se také nevyprázdňuje. Ušní boltce jsou malé a uzavřené, štěně je slepé a do určité míry se může orientovat pouze čichem (Tichá, 2000). Štěně potřebuje minimálně po dobu prvních 14 dní intenzivní péči matky, pokud ji matka nemůže poskytnout, musí její roli nahradit chovatel. Jak upozorňuje Fichtlmeier, ačkoli u štěňat tohoto věku je schopnost učit se čemukoli minimální, negativní podněty mohou již u takto malých štěňat vyvolat stresové projevy (Fichtlmeier, 2012). Coren naopak uvádí, že mírný stres typu uchopení nebo hlazení i v tomto časném stádiu štěňatům prospívá a urychluje jeho vývoj. Od druhého týdne je pak velice důležité, aby se chovatel štěňatům věnoval a přivykal je na tělesný kontakt s člověkem (Markmann, 2008).

3. týden života štěněte je nazýván tzv. přechodnou fází. Štěňata začínají objevovat a zkoumat okolí, navazují první kontakty se svými sourozenci (Tichá, 2000). V tomto období je velice důležité přidat ke komunikaci se štěnětem hlas a další zvuky, a dát mu k dispozici dostatek předmětů a hraček k prozkoumávání. Coren také doporučuje štěňata brát na různá místa v domě s odlišnou podlahovou krytinou a různým osvětlením. Všechny tyto podněty pomáhají získat štěněti emocionální stabilitu (Coren, 2008). Fichtlmeier zdůrazňuje důležitost vystavování štěňat v tomto věku různým zvukovým podnětům. Zvláště u loveckých psů, kteří budou v dospělosti vystaveni zvukům střelby je tento fakt neopomenutelný (Fichtlmeier 2012).

Čtyřtýdenní štěňata již dokáží směřovat svůj pohyb, jsou aktivní, do své smečky zahrnují i člověka, hrají si mezi sebou a ke hře je vyzývá i fena matka, která je začíná učit psímu chování (Tichá, 2000). Štěně ve fázi vtiskování vykazuje velkou schopnost a ochotu učit se novým sociálním dovednostem. Proto je nezbytné, aby měla štěňata možnost každodenního kontaktu nejen s matkou, případně dalšími sociálně kompetentními psy, ale i s člověkem. Nemělo by se však jednat pouze o chovatele, ale o lidi různého pohlaví a stáří. Neméně důležité je přivykat štěňata na různé prostředí, umožnit jim prozkoumat dům nebo zahradu, a pokud je to možné seznámit je s vodou a různými přírodními překážkami (Markmann, 2008).

Ve fázi socializace již bývá štěně v majetku nového lidského vůdce smečky. Štěně v tomto věku je již patřičně fyzicky vyspělé a nepotřebuje péči matky. Fáze vtiskávání a fáze socializace probíhají jako plynulý na sebe navazující proces. Právě v tomto období se formuje a upevňuje trvale charakter psa jak v pozitivním, tak negativním smyslu. Chovatel, a dále i nový majitel, musí štěněti zajistit nové a nové podněty, učit ho pravidlům ve vztazích s ostatními příslušníky svého druhu, i druhů cizích, a stanovit jasná pravidla a hranice. Štěně musí být vychováváno. V případě štěněte loveckého psa pak musí majitel psa pracovat i na rozvíjení jeho loveckých vloh (Fichtlmeier, 2012).

Fáze přivykání je závěrečnou fází doby zvláště intenzivního učení. Štěně by mělo poznávat co nejširší okolí a setkat se se všemi situacemi, které by ho mohly v životě potkat. Úkolem člověka je přitom konejšivě odstraňovat jeho případnou plachost nebo přirozené obavy. Učení by mělo probíhat převážně hrou, ale důsledně. Štěně musí poznat převahu člověka jako vůdce smečky a uznat jeho autoritu. Základem takového vztahu pak musí být důvěra (Markmann, 2008).

Z fáze vývoje štěněte je třeba vycházet také při výchově a výcviku štěňat loveckých plemen psů. Co nejdříve začneme s rozvíjením loveckých vloh, a štěněti poskytneme co nejvíce podnětů a možností. Vochozka zdůrazňuje, že člověk musí sestoupit z vrcholu vývojového žebříčku o několik stupňů ke štěněti a jednat s ním v souladu s přirozenými způsoby dorozumívání s živočišným druhem pes domácí. Pokud se člověk svým chováním dokáže přiblížit chápání psa, pak je pes schopen a ochoten považovat člověka za příslušníka svého druhu. Štěněti, až do doby pohlavní dospělosti, nahrazujeme matku. Ta používá jen mírný nátlak a při hrách často hraje štěněti kořist. Proto je nezbytné denně

poskytovat štěněti příležitosti k probuzení a rozvíjení loveckých vloh, poskytovat mu potravu, a také ochranu, pokud se něčeho bojí (Vochozka, 2009).

Hanzal a Vochozka rozdělují vývojová období v životě loveckého psa. Prvním je období před dosažením pohlavní dospělosti, které lze charakterizovat častým a včasným poskytováním příležitostí k probuzení vrozených vloh a rozvíjení loveckých vlastností. Poslušnost doporučují v tomto období cvičit bez nátlaku a se značnou dávkou tolerance. Následuje období pohlavního dospívání, ve kterém je kladen důraz na výcvik poslušnosti, u retrieverů včetně přinášení. Další je období přípravy v honitbě na zkoušky a pro praxi, které spočívá v dokonalém zvládnutí cviků poslušnosti a ve zvládnutí odborných disciplín. Čtvrtým obdobím je zavedení lovecky upotřebitelného psa do praxe, a nakonec období vedení lovecky upotřebitelného psa v myslivecké praxi. U retrieverů, v období probuzení loveckých vloh u štěněte, je kladen důraz na dostatek příležitostí ke slídění, hravou formou upevňování vloh pro přinášení jak na suchu, tak z vody, chuťové vlečky, vypracování stopy vůdce a samozřejmě návyku na střelbu (Hanzal, Vochozka, 1996).

Zvolsky upozorňuje, že obecně lze konstatovat, že výchova a výcvik štěněte začíná okamžikem, kdy si štěně převezme od chovatele. Upozorňuje, že s malým štěnětem by se vždy mělo cvičit hravým způsobem a varuje před negativním působením, které by mohlo v tomto věku štěně znejistit a zastrážit. Zatímco neohrožená štěňata se negativnímu působení často vzeprou, bojácnější se mohou „topit ve strachu. S přibývajícím věkem jsou na štěně navyšovány požadavky, až postupně lze přejít k regulárnímu tréninku, avšak kdy to bude, závisí vždy na každém konkrétním štěněti a na jeho individuálním procesu zrání (Zvolsky, 2015).

3.6 Povahy u psů

Již Báča upozorňoval, že psa je vždy nutné cvičit a zacházet s ním v souladu s jeho povahou. Tuto zásadu zdůrazňuje jako základní a hlavní, při jejím dodržení dojde k nerychlejšímu, nejsnadnějšímu a nejspolehlivějšímu výcviku psa. Povaha psa se skládá ze tří skupin vlastností. Jde o vlastnosti, které tvoří základní skladbu povahy, soubor pudů a vlastnosti získané. K základní skladbě povahy se podle něj obvykle počítá temperament, míra důvěřivosti, ovladatelnosti, odvaha, tvrdost nebo měkkost a houževnatost (Báča, 1967).

Odborné publikace zabývající s výchovou a výcvikem psů v zásadě rozdělují psy na dvě velké skupiny. Na psy měkké a psy tvrdé, je však třeba také rozlišovat psy měkké a psy bázlivé. Měkký pes dává najevo svou sociální podřízenost, je zpravidla velmi chápavý, přítulný a dobře ovladatelný. U tohoto psa je potřeba pečlivě zvažovat sílu nátlaku nebo donucení. Fyzické tresty u měkkého psa nepoužíváme, pokud by byl nátlak příliš velký, pes začne stávkovat, protože výcvik není prováděn v souladu s jeho povahou. Bázlivý pes se bojí většiny nových, pro něho nezvyklých, nebo jinak rušivých projevů vnějšího okolí. Výcvik bázlivého psa je velmi obtížný a musíme při něm postupovat s největší opatrností, a vyhnout se pokud možno všech trestů a nátlaku. I přes veškerou snahu může být pes pro praxi nepoužitelný. Rozdíl mezi psem měkkým a bázlivým výstižně uvádí Švec, Hrabák, Hrabáková: „*měkký pes se chová bázlivě jen ve vztahu ke svému vůdci, pes bázlivý se ale bojí všeho. Měkký pes svede tvrdý boj s liškou v noře nebo s postřeleným kňourem při dohledávce. Pes bázlivý je ale v takových případech nepoužitelný*“ (Švec, Hrabák, Hrabáková, 1988). Tvrdý pes je opakem měkkého, od útlého mládí se projevuje tak, že bojuje o dominantní postavení ve smečce. Tvrdý pes při výcviku vyžaduje obzvláštní důslednost, každý pokus o pomyslnou „vzpouru“ musí být zlikvidován už v zárodcích, důslednost a zásada neodpustit neprovedení povelu je u tvrdého psa obzvlášť na místě. Pokud je potřeba, je možné psa přiměřeně potrestat bez obavy, že bychom se dopustili výcvikové chyby (Švec, Hrabák, Hrabáková, 1988).

Báča navíc zdůrazňuje rozlišení povah na základě čtyř Hippokratových temperamentů s tím, že čistých typů je jen velmi málo a je na vůdci, aby rozeznal, ke kterému typu pes z převážné části patří. Na základě temperamentu a jeho projevů rozlišuje psa melancholického – slabý typ, cholerickeho – typ silný, pevný, sangvinistického – typ silný, pevný a psa flegmatickeho – typ silný a pevný. Psi měkkí bývají převážně sangvinistického temperamentu, psi tvrdí temperamentu cholerickeho a flegmatickeho. Pes sangvinik je přitom považován za nejdokonalejší typ psa pro výcvik (Báča, 1967).

Jak uvádí Kubeš a Korda, psi sangviničtí jsou zpravidla psi měkkí, u kterých převládá pud podřízenosti. Jsou chápaví, přítulní, poddajní, lehce ovladatelní a poslušní. Obecně vzato k tomuto typu psů náleží plemena retrívů jako celek, samozřejmě s možnými individuálními výjimkami (Kubeš, Korda, 1998). I proto patří retrieveři k nejnáze vycvičitelným loveckým psům s všestranným využitím. Při správném vedení jsou perfektně ovladatelní i na dálku (Milner, 2000).

3.7 Učení a výcvik psa

V učení psa rozlišujeme dva základní principy, klasické podmiňování a podmiňování operantní. Klasické podmiňování se někdy také nazývá Pavlovovské v souvislosti s I. P. Pavlovem a jeho pokusy se psy. Svými pokusy popsal a dokázal tzv. podmíněný reflex, což je přirozeně vytvořená a vůli neovlivnitelná reakce organismu na podnět, který dříve neměl význam, avšak ve spojení s již známým podnětem význam získal. V případě pokusů Pavlova se jednalo o vytvoření podnětu – zvuk zvonečku – potrava. Psi po čase začali slinit již při pouhém zvuku zvonku, aniž by potravu jako takovou zaregistrovali. Podmiňování operantní naopak závisí na aktivitě zvířete, zvíře se díky němu naučí dělat to, co se mu vyplatí, a přestane dělat to, co se mu nevyplácí. Jinými slovy úspěšné chování se upevňuje, neúspěšné strategie se potlačují (Šusta, 2014).

To, k čemu v souvislosti s chováním zvířete bezprostředně přijde a má pro něj význam, může toto chování posílit, nebo potlačit. Posílením přitom nazýváme proces, kdy se posiluje určité chování, posílení přitom může mít jak pozitivní, tak negativní podobu (Šusta, 2014). Chování psa pozitivně posílí vše, co rád dostává, čeho chce dosáhnout. Může se jednat o potravu, kořist, pochvalu nebo jednoduše o pozornost člověka. Naopak negativní posílení zahrnuje vše, co je psovi nepříjemné, čemu se snaží předejít nebo zabránit. Nejedná se však o trest, pes může okamžitou změnou svého chování negativní působení ještě stopnout. Tato možnost zabránění negativního působení je pro psa rovněž jednou z motivací. Zvolsky jako typický případ ukazuje tahání na vodíku – pes předvedl nesprávné chování, táhnul na vodítku – přichází negativní působení – cuknutí vodítkem – pes zareagoval změnou chování, aby ukončil nepříjemné cukání vodítkem a ukázal požadované chování – byl pochválen – pozitivně posílen. Tresty oproti negativnímu působení nastupují až s určitým časovým zpožděním a existuje u nich velké riziko, že si je pes nespojí s nežádoucím chováním. Proto je Zvolsky považuje za prostředek nevhodný při výcviku psa (Zvolsky, 2015).

Aby mohl pes loveckého plemene získat loveckou upotřebitelnost, a být tak využitelný v praxi, musí projít loveckým výcvikem. Hromas definuje výcvik psa jako záměrnou činnost, která směřuje k probuzení, rozvíjení, usměrnění a utvrzení vrozených vloh psa, včetně získání poslušnosti a žádoucích návyků (Hromas, 2000). Výcvik loveckého psa je pak usměrněním chování loveckého psa k užitku člověka.

Metody loveckého výcviku rozdělujeme z hlediska použité motivaci při procesu učení, zda jde o motivaci pozitivní, tedy odměny, nebo negativní, tedy tresty, případně kombinaci obojího (Hanzal, Vochozka, 1996). V minulosti nejčastěji používanou metodou byla metoda donucovací. Mezi její průkopníky bezesporu patřil Podhajský, donucovací metodu doporučovali a ve svých publikacích používali i Houska, Steinitz nebo Knoll (Podhajský, 1923) (Knoll, Báča, 1953), (Steinitz, 1996), Kvíz (1981). Detailně popsána je v jejich publikacích tato metoda na výcviku aportu u psa, kdy se metodika liší v detailech, v principu však zůstává stejná. Všichni tito autoři odsuzovali metodu parforsní pro hrubé násilí páchané na psovi, ale také metodu hravou z důvodu nespolehlivosti psa při práci i loveckých zkouškách.

Parforsní metoda výcviku je založena na donucení, použití síly a násilí. V minulosti byla tato metoda některými kynology považována za ideální a jedinou spolehlivou. Ačkoli by se mohlo zdát, že tento přístup je již v dnešní době překonán, někteří tuto metodu používají například u výcviku aportu dodnes. Metoda je založená v naprosté většině pouze na trestech, jakýkoli odpor nebo liknavost psa je okamžitě potrestána prutem, ostatním obojkem, tlakem na pysky atd. s cílem dosáhnout požadovaného výkonu. Ačkoli se parforsní metoda může zdát jako ideální díky své rychlosti a krátkému času nutnému na výcvik, faktem zůstává, že zvířeti způsobuje stres a utrpení, a zvíře se učí jen s cílem vyhnout se bolesti. Uplatňování parforsní metody u měkkého psa nebo nezkušeným kynologem, může vést k nenapravitelným následkům na psychice (Švec, Hrabák, Hrabáková, 1988). Již Knoll upozorňoval na fakt, že psa, který je zkažen nedůsledností nebo nesprávným použitím hravé metody, napraví jiný vůdce, ale psa zkaženého parforsní metodou nevyvíčí již nikdo (Knoll, 1966).

Hravá metoda využívá hry jako formy chování, které je společné všem druhům psovitých šelem, k vytváření naučených reakcí psa. Výhodou je, že například výcvik přinášení hravou metodou můžeme zahájit velice brzy, v období imprintingu. Výcvik je však časově náročnější, v ideálním případě by se měl vůdce psovi věnovat každý den a neustále tak zpevňovat dosažené výsledky. Ani u hravé metody se nelze vždy vyhnout použití některých prvků donucení jako je pokárání nebo tah za vodítko. Hravá metoda je zároveň jedinou, kterou lze použít v případě bázlivých psů (Švec, Hrabák, Hrabáková, 1988).

Ačkoli dříve bylo pohlíženo na hravou metodu jako na nespolehlivou (pes pracuje pouze tehdy, pokud se mu chce), v současné době je na vzestupu. Wolters ve svých knihách popisuje výchovu a výcvik loveckých psů pouze hravou metodou. Například při výcviku aportu hravou metodou je využíván štěněcí nosící reflex. Opakované házení aportu zdokonaluje přinášení, přičemž základem je pozitivní posilování – výměna aportu za jiný, odměna pamlskem tak, aby pes neztratil k aportování motivaci. Ideální je, pokud hravou metodou začne se štěňata pracovat již jejich chovatel a štěňata se již v útlém věku seznámí s různou pernatou i srstnatou zvěří (letka, oháňka). Lze tak poměrně spolehlivě předejít odporu štěněte k nějakému druhu aportu (například liška) v dospělosti (Wolters, 1985). Obecně odborné publikace v minulosti doporučovaly použití hravé metody při výcviku aportu pouze tam, „*kde je pes pro přinášení výjimečně dědičně vybaven*“ (Švec, Hrabák, Hrabáková, 1988). Právě skupina plemen retrieverů, tedy přinašečů, byla cíleně šlechtěna k přinášení zvěře, a proto jsou jejich vlohy k přinášení velmi silné. V kombinaci s jejich sangvinistickým založením, je tedy použití hravé metody při výcviku nasnadě.

Kontrastní metoda spojuje donucovací prvky s pochvalou a odměnou psa po provedení příslušného výkonu. Základním předpokladem pro použití této metody je zdravý vzájemný vztah vůdce a psa založený na důvěře, který je doprovázen autoritou vůdce. Každý nátlak musí být vyvážen rovnocennou pochvalou. Pokud by tomu tak nebylo, došlo by k zeslabení vzájemného vztahu důvěry a postupnému narůstání strachu psa z jeho vůdce. Při výcviku aportu je v současnosti metoda kontrastní doporučována jako metoda doplňující metodu hravou při zpevnování naučených reakcí (Švec, Hrabák, Hrabáková, 1988).

Hanzal a Vochozka rozlišují výcvik podle druhu učení, na kterém je založen. Může jít o postupné rozvíjení přirozeného výkonu, jehož příkladem je výše popsaná hravá metoda. Může jít o metodu postupných kroků, kdy je výkon psa rozčleněn v jednotlivé postupné prvky a ty jsou postupně nacvičovány. Modelováním výkonu psa si vůdce zajišťuje perfektní výkonnost, avšak problémy mohou nastat při volbě postupnosti jednotlivých kroků, jejich počtu a sledu. K dalším metodám, které jsou však v dnešní době již málo používány, patří metoda nápodobou. Pro výcvik touto metodou je nutná přítomnost staršího zkušeného psa, jehož práci mladší pes „odkouvává“, tedy napodobuje, a tak se učí. Hanzal a Vochozka zmiňují i metodu samoučení psa, kterou dříve praktikovali staří myslivci spoléhající se na vrozené vlastnosti psa. V tomto případě byl pes brán od

útlého věku do myslivecké praxe a čekalo se, že sám pochopí, co se od něj žádá, a co má dělat. I při této metodě bylo využíváno odměn a trestů (Hanzal, Vochozka, 1996).

Zvolsky při výcviku zdůrazňuje pochopení a dodržování posloupnosti fází výcviku. První fází je samotné učení, kdy se prostřednictvím pozitivního posilování pes učí na povel vykonat požadovanou činnost. Pozitivním posilováním je psovi ukazováno, co ona žádoucí činnost je. V této fázi výcviku je třeba eliminovat možné rušivé podněty. Další fází je pak procvičování. V této fázi již naopak požadovanou činnosti vyvoláváme v nejrůznějších situacích. Vůdce používá pozitivní posilování nepravidelně, a pouze tehdy, kdy pes provede požadovanou činnost optimálně. Tím se zvyšuje kvalita provedení cviku. Poslední fází je upevňování. Pes se učí podávat optimální výkon i v situacích, kdy je rušen, přičemž rušivými podněty může být jiný pes, zvěř, ale také například hození dalšího aportu. Pozitivní posilování je variabilní a pes je dostane pouze v případě podání mimořádného výkonu (Zvolsky, 2015).

4 Metodika

Loveckou upotřebitelnost mohou retrievři získat na zkouškách pořádaných okresními mysliveckými spolky a ČMMJ a na klubových zkouškách pořádaných ve spolupráci s ČMKJ. Před rokem 2014 existoval jednotný řád jak pro zkoušky organizované klubem se zadáváním titulu CACT, tak pro zkoušky pořádané OMS bez zadávání čekatelství šampiona práce. Od roku 2014 došlo k rozdělení řádů na dva typy – pro zkoušky pořádané OMS platí zkušební řád ČMMJ pro slídiče a retrievery, pro zkoušky pořádané kluby platí soutěžní řád ČMKJ pro retrievery. Na zkouškách podle zkušebního řádu ČMMJ retriever získává loveckou upotřebitelnost, avšak jejich absolvování neopravňuje psa k přihlášení se na výstavách do pracovní třídy, ani není splněním podmínky pro chov. K získání pracovního certifikátu nutného ke vstupu do pracovní třídy na výstavě, je nezbytné absolvování klubové zkoušky dle soutěžního řádu ČMKJ, jednou z podmínek chovnosti je pak také zkouška podle tohoto řádu, nebo složení ověření vlohových vlastností retrieverů (OVVR). Trochu absurdně tak pes se složenými všestrannými zkouškami podle řádu ČMMJ nemůže na výstavě do pracovní třídy, a ani nemá splněnu povinnou zkoušku do chovu, i kdyby tyto zkoušky dokončil v první ceně a zvítězil. Přitom do chovu stačí složit zkoušku OVVR a do pracovní třídy může pes, který má složenou zkoušku podle soutěžního řádu ČMKJ v jakékoli ceně.

4.1 Zkušební řád ČMMJ

Současný zkušební řád ČMMJ je v platnosti od roku 2014. Tento zkušební řád je určen pro všechny skupiny loveckých plemen ohařů, loveckých slídičů a retrieverů, jezevčíků a teriérů, honičů a barvářů a jednotlivé zkoušky jsou uzpůsobeny charakteristickým vrozeným pracovním vlastnostem jednotlivých skupiny psů. Nejvyšší možnou získanou známkou je známka 4. U některých disciplín je pak ještě rozlišen koeficient známky podle provedení disciplíny (například vodění volné nebo na řemeni, šoulačka nebo následování atd.)

Pro retrievery platí Zkušební řád pro zkoušky retrieverů a loveckých slídičů. Zkoušky loveckých psů se dle tohoto zkušebního řádu dělí na zkoušky bez přiznání lovecké upotřebitelnosti a zkoušky praktického lovu s přiznáním lovecké upotřebitelnosti. Zkouškami bez přiznání lovecké upotřebitelnosti jsou zkoušky vloh, při kterých mají psi prokázat vrozené vlohy, aniž by ještě byli ovlivněni vyšší formou výcviku. Zkouškami praktického lovu s přiznáním lovecké upotřebitelnosti jsou podzimní zkoušky retrieverů

a loveckých slídičů, lesní zkoušky retrieverů a loveckých slídičů, barvářské zkoušky retrieverů a loveckých slídičů, zkoušky z vodní práce a všestranné zkoušky retrieverů a loveckých slídičů. Vzhledem k tomu, že při některých disciplínách nemohou být slídiči a retrieveři posuzováni stejným způsobem, resp. nemůže být od nich očekávána stejná práce, jsou tyto disciplíny rozděleny. Zejména se jedná o disciplínu slídění (slídiči) a vyhledávání (retrieveři), disciplínu hlasitost, stopa živé zvěře a vyhánění zvěře z houštin. Disciplína vyhledávání bude popsána níže, disciplínu stopa živé zvěře, která je zkoušena na zkouškách vloh, nemusí retriever absolvovat a známka 0 nemá vliv na výslednou cenu, pouze zvyšuje bodové hodnocení psa. Disciplína hlasitost je pak nahrazena známkou z přinášení, která je stanovena průměrem ze všech pomocných známek z přinášení. Disciplína vyhánění zvěře z houštin je zkoušena pouze u plemen slídičů. To odpovídá zákonnému ustanovení o zákazu nahánění spárkaté zvěře psy vyššími než 55 cm.

Podzimní zkoušky retrieverů a loveckých slídičů (PZ)

Tyto zkoušky kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného pro vyhledávání, dohledání a přinášení drobné zvěře. Zkouší se na živé zvěři a předem usmrčené zvěři srstnaté a pernaté. Stěžejními disciplínami, které jsou zkoušeny samostatně, jsou v případě retrieverů vyhledávání, dohledávka a přinášení pernaté zvěře, vlečka se srstnatou zvěří, přinášení kachny z hluboké vody a vodění psa. V průběhu celých zkoušek se pak pomocnými známkami hodnotí nos, poslušnost a ovladatelnost a při vyhledávání a kachně z hluboké vody také chování po výstřelu.

Vyhledávání

Cílem této disciplíny je prověřit schopnosti psa prohledat efektivním a systematickým způsobem prostor a nalézt živou zvěř. Časový limit je 15 minut, během kterého by měl retriever prohledávat přidělený prostor, a to před vůdcem ve vzdálenosti brokového dostřelu. Od retrievera se neočekává typický člunkovitý styl hledání slídiče, avšak musí hledat radostně, s chutí, samostatně, systematicky a svůj styl přizpůsobovat danému terénu a krytině. Může hledat jak s vysokým, tak nízkým nosem, a v jeho práci musí být vidět chuť nalézt živou zvěř, musí však i po jejím nalezení zůstat ovladatelný a reagovat na povely vůdce. S tím souvisí i disciplína poslušnost a ovladatelnost, která se pomocnou známkou u vyhledávání hodnotí. Zatímco u slídičů se jako neposlušnost nehodnotí situace, kdy pes vypíchne zvěř a pronásleduje ji, u retrievera je poslušnost

vyžadována a je očekáváno, že se na povel pes vrátí k vůdci. U disciplíny vyhledávání se také pomocně hodnotí chování po výstřelu, když je během prohledávání krytiny zhruba v polovině časového limitu vystřeleno z brokovnice.

Dohledávka a přinášení pernaté zvěře

Pes má prokázat, že dokáže najít a přinést střelenou nebo jinak usmrčenou pernatou zvěř, kterou ani on, ani vůdce neviděl spadnout. Zvěř pohodí rozhodčí zhruba ve vzdálenosti 30 kroků od místa, ze kterého následně vysílá vůdce psa, vždy s dobrým větrem. Pes má zvěř samostatně a ochotně nalézt, rychle jí uchopit, přinést a spolehlivě odevzdat. Předávka je, stejně jako při ostatních disciplínách s přinášením, požadována v sedě. K přinesení zvěře nesmí vůdce vydávat povely. Časový limit je 10 minut.

Vlečka se srstnatou zvěří

Tato disciplína má prověřit schopnost psa sledovat stopu zvěře na dálku a její přinesení. Vlečka se srstnatou zvěří je dlouhá 200 kroků, dvakrát lomená a vedená vždy po větru. Na začátku vlečky se vždy označí nástřel, na kterém se nechává trocha vytržené srsti nebo vlny z tažené zvěře. Na konci vlečky se ponechá tažená zvěř a rozhodčí odejde zhruba padesát kroků ve směru vlečky a tam se ukryje tak, aby neručil práci psa. Pes se má po nasazení vlečkou řídit, může jí však vypracovat jak s nízkým, tak vysokým nosem a může jít pod větrem. Na konci má zvěř ihned uchopit a přímo se vrátit k vůdci a řádně mu zvěř odevzdat. Časový limit je 15 minut.

Přinášení kachny z hluboké vody

Disciplína prověřuje schopnost psa plavat a přinášet kachnu z vody. Kachnu vhazuje do vody rozhodčí, při vhození kachny vůdce nebo pomocník vystřelí do vzduchu brokovou zbraní, je tedy hodnoceno pomocnou známkou i chování po výstřelu. Pes je před začátkem disciplíny na volno a bez obojku, do vody pro vhozenou kachnu může jít i bez povelu. Do známky se započítává i správné předání zvěře vůdci.

Vodění psa

Tuto disciplínu lze vykonávat buď se psem upoutaným na řemen, nebo se psem jdoucím na volno. Trasa by měla vést přes různé terénní překážky a imitovat tak chůzi v honitbě. Během disciplíny nemá již vůdce vydávat žádné povely. Pes vedený na řemeni nesmí za řemen tahat, nesmí se zachytávat za stromy nebo keře nebo vůdce předbíhat,

vůdce nesmí vodítko držet v ruce, ani nijak usměrňovat pohyb psa. Pes vedený volně má jít u levé nohy vůdce nebo těsně za ním, nesmí ho předbíhat, ani příliš zaostávat. Vodění psa volně má vyšší bodový koeficient.

Zkoušky z vodní práce (ZVP)

Tyto zkoušky kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného k vyhledávání, dohledání a přinášení drobné zvěře se specializací pro lov zvěře vodní. Stěžejními disciplínami těchto zkoušek je slídění v rákosí, dohledávka kachny pohozené v rákosí, přinášení kachny z hluboké vody, ochota k práci v hluboké vodě a chování na stanovišti u vody. Pomocnými známkami je pak v průběhu zkoušek hodnocena poslušnost a ovladatelnost a z těchto pomocných známek je pak na konci zkoušek průměrem vypočítána známka konečná.

Slídění v rákosí

Tato disciplína má prověřit schopnost psa nalézt a zdvihnout živou zvěř a umožnit tak její ulovení. Zkouší se v rákosí, břehových a vodních krytinách, v ideálním případě tak, aby pes musel místy i plavat. Pes má přidělený prostor prohledat samostatně a systematicky. Časový limit je 5 minut.

Dohledávka kachny pohozené v rákosí

Kachna je vhozena rozhodčím do rákosí nebo jiné břehové krytiny nejméně 5 metrů od kraje, přičemž pes ani vůdce nesmí toto vhození vidět. Vůdce vypustí psa proti větru zhruba ve vzdálenosti 50 kroků od kachny a postupuje se psem. Ve vzdálenosti 30 kroků od kachny je rozhodčím zastaven a dále musí pes pracovat samostatně. Časový limit pro přinesení kachny je 10 minut.

Ochota k práci v hluboké vodě

Pes během této disciplíny prokazuje, že se nebojí vody, umí dobře plavat a jde ochotně do vzdálenosti 10-15 m do vody. Pes je vypuštěn vůdcem, na první povel má jít na hlubokou vodu, kde má hledat cca 2 minuty, má být ve vodě ovladatelný a na pokyn vůdce měnit směr hledání.

Chování na stanovišti u vody

Pes má prokázat, že je při vodní práci na stanovišti naprosto klidný. Vůdci se psy se rozestaví přibližně 20-30 kroků od sebe, psi mohou být na volno, nebo uvázaní vedle svých vůdců. Každý vůdce zhruba po dvou minutách vystřelí, ale zvěř se nestřílí. Pes má zůstat naprosto klidný. Pes uvázaný dostane vždy o stupeň nižší známku. Časový limit je deset minut.

Přinášení kachny z hluboké vody

Stejně provedení disciplíny jako u podzimních zkoušek.

Lesní zkoušky retrieverů a loveckých slídičů (LZ)

Tyto zkoušky kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného k vyhledávání, dohledání a přinášení drobné zvěře hlavně v lesních honitbách a k vyhledávání (pokud to umožňuje zákon) a dosledu spárkaté zvěře. Stěžejními disciplínami je práce před barvou, barva, chování na stanovišti v lese, odložení, vyhledávání, dohledávka a přinášení pernaté zvěře, vlečka se srstnatou zvěří a vodění. Disciplína vyhánění zvěře z houštin je určena pouze slídičům. V průběhu zkoušek je také hodnocen nos a poslušnost a ovladatelnost. Disciplíny vyhledávání, dohledávka a přinášení pernaté zvěře, vlečka se srstnatou zvěří a vodění jsou stejné jako u podzimních zkoušek, většinou bývají prováděny v lese, avšak není to povinnost.

Práce před barvou

Vůdce si může sám určit, zda se psem předvede šoulačku, následování se psem upoutaným na řemen nebo následování se psem na volno. Způsob práce musí nahlásit před započítáním disciplíny. Šoulačka má nejvyšší bodový koeficient, dále následování volné a nejnižší koeficient má následování se psem uvázaným. Disciplína je zkoušena na lesní cestě, okraji lesa apod. bezprostředně před začátkem práce na barvě. Pes musí prokázat, že rozlišuje volnou chůzi lesem a práci před barvou.

Práce na pobarvené stopě

Tato disciplína imituje dosled postřelené spárkaté zvěře. Pobarvená stopa má délku zhruba 500-550 kroků, se dvěma změnami směru. Pro založení jedné pobarvené stopy se použije 0,3-0,5 l vepřové krve (barvy). Stáří pobarvené stopy na lesních zkouškách je 1-8

hodin. Na začátku pobarvené stopy je nástřel s položenými zřetelnými zálomkami a větším množstvím nakapané barvy, zhruba v polovině stopní dráhy je pak lože, taktéž označeno položenými zřetelnými zálomkami. Na konci stopní dráhy je položena spárkatá zvěř. Pes může barvu vypracovat jako vodič, oznamovač, nebo hlásič. Vodič může pracovat na řemeni nebo volně. Ve všech případech je pes až k loži veden jako vodič, v případě, že je veden jako oznamovač nebo hlásič je od lože vypuštěn pro další práci.

Chování na stanovišti v lese

Stejně jako při disciplíně chování na stanovišti u vody má pes prokázat, že je naprosto klidný. Vůdci se psy jsou rozestaveni cca 30 kroků od sebe, psi jsou na řemeni nebo na volno u nohy vůdců. Vůdce stojí čelem k leži. Tou s obvyklým lomozem prochází korona. Vůdci zhruba po dvou minutách po řadě vystřelí. Hodnotí se stejně jako chování na stanovišti u vody, uvázaný pes vždy dostane o jeden stupeň nižší známku. Časový limit 10 minut.

Odložení

Pes je odložen volně nebo uvázan na zcela rozvinutém barvářském řemeni. Místo odložení určí rozhodčí. Jeden rozhodčí se předem ukryje v dobré větru tak, aby mohl sledovat chování odloženého psa. Druhý rozhodčí odvede vůdce se psem na místo odložení, pes je odložen a rozhodčí s vůdcem odejdou dostatečně daleko, aby je pes nemohl vidět a navětrit. Časový limit je 5 minut. Pes se může posadit nebo vstát, avšak nesmí poodejít. Po pěti minutách se pro něj vůdce vrátí a odvede ho. Nejvyšším koeficientem je hodnoceno odložení volné.

Barvářské zkoušky retrieverů a loveckých slídičů (BZ)

Skládají se z výše popsaných disciplín vodění psa, práce před barvou, barva a odložení. Psa kvalifikují jako lovecky upotřebitelného pro dosled spárkaté zvěře a pořádají se v lesním porostu. Zkouší se na předem usmrcené spárkaté zvěři.

Všestranné zkoušky retrieverů a loveckých slídičů (VZ)

Kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného k vyhledávání, dohledání a přinášení drobné zvěře a pro vyhledávání (umožňuje-li to zákon) a dosled spárkaté zvěře, a to ve všech přírodních podmínkách. Všestranné zkoušky se konají na poli, v lese a ve vodě. Zkouší se z výše uvedených disciplín podzimních, vodních a lesních zkoušek s výjimkou

ochoty k práci na hluboké vodě. Chování na stanovišti se provádí v lese. Navíc je vlečka s pernatou zvěří a dohledávka a přinášení zvěře srstnaté. Při přinášení kachny z hluboké vody se vůdce před vhozením kachny skryje. Kachna je s výstřelem vhozena na hladinu, pes je přiveden zpět a vypuštěn k práci.

4.2 Soutěžní řád ČMKJ

Tento soutěžní řád je v platnosti od roku 2015 a platí pro klubové zkoušky a soutěže retrieverů. Na těchto zkouškách a soutěžích je zadáváno čekatelství šampiona práce. Aby se retriever mohl stát šampionem práce ČR, musí mít troje čekatelství v minimálně dvou zkouškových sezónách, jedno čekatelství přitom musí být z vyšších zkoušek – ZPR, VZPR, SZR, nebo v soutěžích, kde je zadáván titul CACT. Na všech klubových soutěžích se stanovuje celkové pořadí. Nejprve se stanoví cena a počet dosažených bodů. Při rovnosti bodů a cen na prvním místě a na všech místech, na kterých se zadává titul, se dále přihlédne k součtu pomocných známek. V případě, že i tento pomocný údaj je shodný, přistupuje se k rozstřelu, který rozhodne o vítězi soutěže nebo udělení příslušného titulu. Disciplína rozstřelu musí být ze soutěžního řádu těch zkoušek, podle kterých se zkouší, a musí to být disciplína s aportem. Rozstřelovou disciplínu musí vyhlásit vrchní rozhodčí na zahájení soutěže.

Jedinými zkouškami, na kterých nelze podle soutěžního řádu zadat titul CACT jsou klubové zkoušky vloh, které odhalují vrozené vlohy psa, kvalitu jeho nosu, povahu a schopnosti dalšího náročnějšího výcviku. Na ostatních zkouškách může být titul CACT udělen a zároveň jejich absolvováním získává pes loveckou upotřebitelnost. Jedná se o klubové podzimní zkoušky retrieverů, klubové lesní zkoušky retrieverů, klubové zkoušky z vodní práce, klubové zkoušky přinášení retrieverů, klubové všestranné zkoušky přinášení retrieverů a klubovou speciální zkoušku retrieverů. Každý rok je také organizována Mezinárodní soutěž retrieverů, na které se soutěží podle soutěžního řádu pro klubové všestranné zkoušky retrieverů. Národní a mezinárodní Field trial retrieverů se hodnotí podle reglementu FCI, nikoli podle soutěžního řádu ČMKJ. Stejně jako u zkušebního řádu ČMMJ je nejvyšší možnou známkou 4.

Klubové podzimní zkoušky retrieverů (KPZ)

Jedná se o soutěže retrieverů ve vyhledávání, dohledání a přinesení usmrcené, postřelené nebo jiným způsobem zraněné drobné zvěře. Stěžejními samostatnými

disciplínami je vyhledávání, přinášení vlečené pernaté a srstnaté zvěře, přinášení kachny z hluboké vody, dohledávka a přinášení pernaté, vodění psa a aport v terénu. Pomocnými známkami je hodnocen nos, chování po výstřelu, radost z práce, poslušnost a ovladatelnost a přinášení. Na konci zkoušek se průměrem vypočítá výsledná známka z těchto disciplín.

Vyhledávání

Disciplína má prověřit schopnost psa systematicky a efektivně prohledat prostor a najít skrytou zvěř. Vyhledávání se provádí zásadně proti větru nebo s mírným bočním větrem, pes by měl vyhledávat před vůdce nejvýše do vzdálenosti účinnosti brokového výstřelu. Má pracovat samostatně, radostně a s chutí, vůdce ho může povzbuzovat tichými povely. Při nalezení živé zvěře má pes zůstat klidný. Vyhledávání trvá pět minut. Během disciplíny je posuzována poslušnost a ovladatelnost, kdy pes musí ochotně a okamžitě uposlechnout každý rozkaz svého vůdce. Rovněž je posuzována radost z práce. Při disciplíně se nestřílí.

Vlečka se srstnatou a pernatou zvěří

Jedná se o dvě disciplíny hodnocené samostatně, jejich provedení je však podobné. Vlečka se srstnatou zvěří je dlouhá 200 kroků a má dva lomy, vlečka se zvěří pernatou je dlouhá 150 kroků a má lom jeden. V obou případech se má pes po nasazení řídit vlečkou, může jít s vysokým nebo nízkým nosem, pod větrem, ale nesmí slídit a dojít tak ke kusu volným hledáním. Po vypracování vlečky má zvěř ihned uchopit a co nejkratší cestou se vrátit k vůdci a zvěř odevzdat. Při odevzdání se nepožaduje odevzdání v sedě. V případě vleček se přinášení hodnotí přímo do disciplíny, nezapočítává se do zprůměrované známky z přinášení. Časový limit na vlečku srstnaté zvěře je 15 minut, na vlečku pernaté 10 minut.

Přinášení kachny z hluboké vody

Pes má prokázat, že jde do vody s chutí, umí plavat a přinášet kachnu z vody. Pes je před začátkem disciplíny na volno nebo uvázaný, pes upoutaný však obdrží nejlépe známku tři. Pes může jít pro vhozenou kachnu až na povel vůdce, pokud vyrazí bez povelu, může získat nejlépe známku dvě. Při vhození kachny rozhodčím vůdce nebo pomocník vystřelí z brokové zbraně. Přinášení se započítává do disciplíny.

Dohledávka a přinášení pernaté zvěře

Pes má prokázat, že dokáže samostatně dohledat, přinést a odevzdat usmrcenou pernatou zvěř. Rozhodčí pohodí zvěř do krytiny ve vzdálenosti zhruba 50 kroků od místa, ze kterého je následně pes vůdcem vypuštěn, vždy s dobrým větrem. Časový limit je 10 minut. Přinášení se hodnotí samostatně pomocnou známkou.

Vodění psa

Pes může absolvovat disciplínu uvázaný na řemeni, nebo na volno. Disciplína se zkouší v takovém prostoru, aby trasa vedla přes rozličné terénní překážky. Pokud je pes upoutaný na vodítku, vůdce nesmí vodítko držet v ruce, dávat psovi povely, ani ho jinak usměřňovat. Pes ho nemá předbíhat, ani se nechat táhnout, nemá se zaplétat do keřů, zachytávat za stromy apod. Při vodě volně jde pes vedle levé nohy vůdce nebo za jeho patami. Pes nesmí vůdci překážet nebo ho zdržovat. Vodění volné má vyšší bodový koeficient.

Aport v terénu

Zkouší se v takovém terénu, aby byla odhozená zvěř lehce zakrytá. Pes sedí nebo stojí vedle vůdce, může být upoután na vodítku nebo být volně. Upoutaný pes obdrží o jeden stupeň nižší známku. Zhruba 40 kroků před psem je s výstřelem odhozena pernatá zvěř, kterou vedle střelce odhazuje rozhodčí. Pes s vůdcem odhození zvěře pozorují, pes musí zůstat naprosto klidný a pozorný. Vůdce vyšle psa až na pokyn rozhodčího. Pes si má zapamatovat místo dopadu zvěře, dojít k němu co nejkratší cestou a v podrostu zvěř dohledat. Použití nosu se cení, nesmí však jít o volné hledání. Pokud pes vyběhne pro zvěř bez povelu, je hodnocen maximálně známkou 1. Přinášení se hodnotí samostatně.

Přinášení

Přinášení se hodnotí pomocnými známkami během celých zkoušek z disciplín, během kterých dochází k přinášení zvěře, s výjimkou vleček a přinášení kachny z hluboké vody, kdy je hodnocení za přinášení započítáno přímo do známky za disciplínu. Retriever má po příchodu ke zvěři tuto bez váhání uchopit do plné mordy, přímočaře přinést a odevzdat vůdci, buď do ruky nebo s ní před vůdcem usednout. K přinesení může dát vůdce maximálně 3 povely kromě povelu, se kterým vypouští psa. Každý další povel

snižuje známku o jeden stupeň, pokud ani na třetí povel pes zvěř nepřinese, hodnotí se známkou nula a na zkouškách neobstojí.

Klubové zkoušky z vodní práce retrieverů (KZVP)

Jedná se o soutěže retrieverů ve vyhledávání, dohledání a přinesení usmrčené, postřelené nebo jiný způsobem zranění drobné vodní zvěře. Stěžejními disciplínami je navádění na 2 kachny na hluboké vodě, vyhledávání v rákosí, dohledávka kachny pohozené v rákosí, aport v terénu, vodění psa a chování na stanovišti u vody. Během zkoušek se pomocnými známkami hodnotí přinášení, chování po výstřelu, poslušnost a ovladatelnost a radost z práce.

Navádění na 2 kachny na hluboké vodě

Prověřuje nejen ochotu a schopnost retrievera plavat a přinášet střelenou zvěř, ale také jeho ovladatelnost na vodě. Na zrcadlo je nejprve vhozena první kachna, jejíž vhození pes nevidí. V přítomnosti zkoušeného psa je pak na hladinu s výstřelem vhozena druhá kachna, oba kusy by spolu měly svírat zhruba úhel 90 stupňů. Na pokyn rozhodčího je pes poslán k přinášení. Pořadí kusů si zvolí vůdce. Před vhozením druhé kachny s výstřelem může být pes upoután na vodítku nebo sedět volně. Upoutaný pes obdrží maximálně známku tři, pes, který vyrazí bez povelu známku dvě. Známkou dvě také obdrží pes, který donese kachny v opačném pořadí, než v jakém byl pro ně poslán. Pes může být ovládán jemnými povely, ale musí na ně reagovat. Poslušnost a ovladatelnost a přinášení se hodnotí samostatnými pomocnými známkami.

Vyhledávání v rákosí

Disciplína zkoušená v rákosí, břehových nebo vodních krytinách, v ideálním případě by pes měl i místy plavat. Pes by měl prokázat, že má zájem a je schopen nalézt živou zvěř a zdvihnout jí. Má aktivně a samostatně prohledávat rákos, může ho opustit, ale měl by se sám nebo na povel ihned a ochotně vrátit a pokračovat v práci. Časový limit je 4 minuty a pomocnými známkami se hodnotí poslušnost a ovladatelnost a radost z práce.

Dohledávka kachny pohozené v rákosí

Dohledávka se provádí na vzdálenost zhruba 30 kroků, kachna je vhozena rozhodčím do rákosí nebo jiné břehové krytiny zhruba 5 metrů od kraje. Pes, ani vůdce

pohození nevidí. Přinášení kachny se hodnotí samostatně, opět je pomocnými známkami hodnocena chuť k práci a poslušnost a ovladatelnost. Časový limit je 10 minut.

Chování na stanovišti u vody

Vůdci se psy jsou rozestavěni čelem k leči v rozestupu zhruba 20 kroků, psi jsou na volno nebo na vodítku, přičemž pes upoutaný dostane vždy o jeden stupeň nižší známku. Každý vůdce (nebo pomocník) zhruba po 2 minutách vystřelí z brokové zbraně. Časový limit je deset minut a zvěř se nestřílí. Pes má prokázat, že je na stanovišti při vodní práci klidný.

Disciplíny aport v terénu a vodění jsou zkoušeny stejně jako na klubových podzimních zkouškách retrieverů.

Klubové lesní zkoušky retrieverů (KLZ)

Jedná se o soutěže retrieverů k vyhledávání, dohledání a přinesení usmrcené, postřelené nebo jiným způsobem zraněné drobné, tak i dosledu spárkaté zvěře. Hlavními samostatně zkoušenými disciplínami jsou práce na barvě spárkaté zvěře, práce před barvou, vyhledávání, dohledávka a přinášení srstnaté zvěře, vlečka se srstnatou zvěří, odložení, vodění a chování na stanovišti v lese. Pomocnými známkami, z nichž je průměrem vypočítána známka konečná, se hodnotí nos, chování po výstřelu, poslušnost a ovladatelnost, radost z práce a přinášení.

Práce před barvou

Disciplínu lze vykonat jako šoulačku, následování volné nebo následování se psem upoutaným na řemeni. Nejvyšším koeficientem je ohodnocena šoulačka. Pes má během této disciplíny prokázat, že rozlišuje běžnou volnou chůzi lesem a práci před barvou, je ovladatelný, klidný, a to i po ráně, a může být tak platným pomocníkem doprovázejícím svého vůdce při šoulání v honitbě.

Práce na pobarvené stopě spárkaté zvěře

Pobarvená stopní dráha je dlouhá cca 500 kroků se dvěma lomy, přičemž zhruba v polovině je pobarvené lože, které je označeno větším množstvím nakapané barvy a označeno položenými větvičkami. Na jednu dráhu se používá 0,3-0,5 l vepřové krve nebo

barvy spárkaté zvěře a je stará 1-8 hodin. Retriever může pracovat na pobarvené stopě jako vodič, hlásič nebo oznamovač. Tuto skutečnost vůdce nahlásí při zahájení soutěže.

Dohledávka a přinášení srstnaté zvěře

Disciplína probíhá v lesním porostu, kde se na plochu o velikosti 50x50 m pohodí jeden kus srstnaté zvěře tak, aby to vůdce ani pes neviděl. Vůdce si na přední straně čtverce zvolí místo vypuštění psa a toto místo během disciplíny nesmí opustit. Pes musí zvěř najít a přímo přinést a předat. Přinášení je hodnoceno samostatně. Časový limit je 10 minut.

Odložení

Rozhodčí určí místo pro odložení psa, jeden se schová v dobrém větru tak, aby mohl sledovat odloženého psa. Druhý rozhodčí dovede vůdce na místo, kde ten odloží psa a odejdou spolu tak daleko, aby je pes nemohl vidět a navětrit. Časový limit je 5 minut. Po této době se vůdce pro psa vrátí. Pes může být odložen volně nebo na rozvinutém barvářském řemeni. Během odložení není chybou, pokud se pes posadí nebo postaví, avšak nesmí poodejít.

Chování na stanovišti v lese

Vůdci se psy jsou rozestavěni kolem leče zhruba 30 kroků od sebe, stojí čelem k leči, psi jsou volně nebo na vodítku. Upoutaný pes dostane vždy o jeden stupeň nižší známku. Lečí prochází korona s obvyklým lomozem, ale v leči se nestřílí. Střílí vůdci nebo určení pomocníci, na pokyn rozhodčího vystřelí vždy jednu ránu po cca 2 minutách. Pes má zůstat úplně klidný. Časový limit je 10 minut.

Vyhledávání, vlečka se srstnatou zvěří a vodění probíhají stejně jako na klubových podzimních zkouškách retrieverů. Je obvyklé, že všechny disciplíny probíhají vzhledem k typu zkoušek v lesním porostu, avšak není to povinností.

Klubové zkoušky přinášení retrieverů (ZPR)

Soutěžní řád ČMKJ označuje klubové zkoušky přinášení retrieverů za zkoušky chovu, vlastností a výkonu. Retrieveri při nich prokazují schopnost pro vyhledávání, dohledání a přinesení usmrcené, postřelené nebo jiným způsobem zraněné drobné zvěře.

Disciplíny jsou rozděleny na disciplíny v poli, v lese a na vodě. Hlavními disciplínami na poli je přinášení vlečené pernaté, navádění na dva kusy pernaté zvěře a aport v terénu. V lese je to přinášení vlečené srstnaté, dohledávka a přinášení srstnaté zvěře, odložení a chování na stanovišti v lese. Při práci na vodě jsou stěžejní navádění na dvě kachny na hluboké vodě, dohledávka kachny pohozené v rákosí a vodění psa. V každé skupině práce se samostatně hodnotí radost z práce a poslušnost, samostatně se hodnotí přinášení srstnaté, pernaté a kachny. Po celou dobu zkoušek souhrnně je pak hodnocen nos a chování po výstřelu.

Navádění na 2 kusy pernaté zvěře

Disciplína má prověřit vysokou úroveň výcviku a ovladatelnosti retrieverů. Disciplína se provádí na poli nebo na louce s takovým porostem, aby byla zakryta pohozená zvěř. V terénu se připraví pomyslný trojúhelník o straně 60 kroků, rohy jsou vyznačeny vhodnými markantami. Zvěř je vhozena z protilehlých rohů směrem na vypouštěcí bod. Disciplína se provádí po větru nebo s bočním větrem. Vůdce vysílá psa z vypouštěcího bodu, předem musí říct, který kus přinese pes jako první. Po vypuštění psa může navigovat viditelnými nebo slyšitelnými povely. Když pes dorazí do prostoru aportu, dostává povel k hledání. Každý kus, stejně jako jeho přinesení se hodnotí zvlášť. V ideálním případě má pes běžet ke kusu přímým směrem, nebo jen s malou odchylkou od ideální stopy, nebo být minimálně naváděn s tím, že na každý povel musí správně reagovat. Časový limit pro přinesení obou kusů je 10 minut. Pokud pes zamění pořadí aportů, je hodnocen známkou jedna.

Provádění ostatních disciplín se v popisu práce shoduje s disciplínami popsanými výše, avšak s drobnými odchylkami. Aport v terénu je prováděn na vzdálenost 60 kroků. Při dohledávce a přinášení srstnaté zvěře jsou ve čtverci 50x50 m pohozeny dva kusy srstnaté zvěře, časový limit je proto prodloužen na 12 minut. Pokud pes přinese pouze jeden kus, obdrží známku jedna. Při navádění na dvě kachny na hluboké vodě musí pes nejprve přinést kachnu „A“, tedy kus, který byl na zrcadlo vhozen bez výstřelu ještě před příchodem vůdce a psa na stanoviště. Pokud pes přinese jako první kus „B“, tedy kus, který je s výstřelem vhozený před ním, obdrží nejlépe známku dva. Dohledávka pohozené kachny v rákosí se provádí ze vzdálenosti 50 kroků.

Klubové všestranné zkoušky přinášení retrieverů (VZPR)

Jedná se o zkoušky, na kterých retriever prokazuje všestrannou použitelnost v lovecké praxi. Na této soutěži prokazují retrieveri všestrannou schopnost pro vyhledávání, dohledání usmrcené, postřelené nebo jiným způsobem zraněné jak drobné, tak i spárkaté zvěře.

Také na těchto zkouškách se hodnotí práce psa v lese, na poli a ve vodě. Po celou dobu zkoušek je hodnocen nos a chování po výstřelu, pomocnými známkami v každé oblasti práce je hodnocena poslušnost a ovladatelnost a radost z práce. Přinášení se hodnotí samostatně pro přinášení srstnaté, přinášení pernaté a přinášení kachny.

Pokud jde o práci v lese disciplínami je práce před barvou, práce na pobarvené stopě spárkaté zvěře, přinášení vlečené srstnaté zvěře, dohledávka a přinášení srstnaté zvěře, odložení a chování na stanovišti v lese. Disciplíny práce před barvou a práce na pobarvené stopě, přinášení vlečené srstnaté, odložení a chování na stanovišti v lese jsou shodné s disciplínami na klubových lesních zkouškách retrieverů. V případě dohledávky a přinášení srstnaté zvěře se disciplína shoduje s provedením na klubových zkouškách přinášení retrieverů.

Při práci ve vodě je jako samostatná disciplína hodnoceno navádění na dvě kachny na hluboké vodě, dohledávka pohozené kachny v rákosí a vodění psa. Navádění na dvě kachny na hluboké vodě je shodné s disciplínou na klubových zkouškách z vodní práce, dohledávka pohozené kachny se provádí shodně jako na klubových zkouškách přinášení retrieverů.

Na poli probíhá navádění na dva kusy pernaté zvěře, vyhledávání, dohledávka a přinášení pernaté a srstnaté zvěře, přinášení vlečené pernaté a aport v terénu. Navádění na dva kusy pernaté zvěře, přinášení vlečené pernaté zvěře a aport v terénu je shodný s provedením disciplín na klubových zkouškách přinášení retrieverů. Vyhledávání je stejné jako na klubových podzimních zkouškách retrieverů. Dohledávka a přinášení pernaté a srstnaté zvěře se provádí pouze na těchto zkouškách. Do prostoru ve vzdálenosti 50 kroků je pohozen jeden kus srstnaté a jeden kus pernaté zvěře. Pes musí dohledat a přinést oba kusy zvěře, časový limit je dvanáct minut. Přinášení se hodnotí samostatně.

Klubová speciální zkouška retrieverů (SZR)

Jedná se o novou zkoušku, která vznikla až s platností soutěžního řádu ČMKJ platného od roku 2015. Jde o speciální soutěž, na které špičkoví jedinci mají možnost předvést zdokonalené dovednosti na náročně upravených disciplínách přinášení drobné zvěře.

Samostatnými disciplínami je dvojitý aport v terénu, navádění na dva kusy pernaté, vyslání na vlečku s pernatou zvěří, společný hon, dohledávka a přinášení srstnaté zvěře, aport v terénu v lese, navádění na 1 ks srstnaté v lese, navádění na dvě kachny na hluboké vodě a práce v rákosí s dohledávkou kachny.

Dvojitý aport v terénu

Zkouší se podobně jako jednoduchý aport v terénu, avšak na dva kusy, které s místem vypouštění psa svírají úhel přibližně devadesát stupňů. Porost má odhozenou zvěř lehce zakrývat, používá se pernatá zvěř. Pes stojí nebo sedí volně vedle vůdce a současně s výstřelem je asi 60 kroků před ním vyhozen první kus zvěře a krátce na to i druhý kus zvěře. Pes musí zůstat klidný a pozorný, může se spolu s vůdcem natáčet ve směru aportu. Na pokyn rozhodčího vyše vůdce psa pro zvěř. Pes si má zapamatovat místo dopadu obou kusů, co nejkratší cestou běžet ke zvěři, dohledat ji a přímočaře přinést. Každý kus je hodnocen samostatně. Pokud pes vyrazí pro zvěř bez povelu, dostane maximálně známku jedna.

Vyslání na vlečku s pernatou zvěří

Začátek a průběh stopní dráhy je shodný s vlečkou se srstnatou zvěří. Vlečka je dlouhá 150 kroků. Vůdce na vlečku vysílá psa zhruba 30 kroků od začátku vlečky. Pes má vlečku sám vyhledat, přičemž může být pro urychlení práce naváděn vůdcem, sám se nasadit, spolehlivě vypracovat a kus správně přinést a odevzdat. Pes může být vypuštěn od nohy maximálně 3x. Časový limit je 10 minut.

Společný hon

Disciplína napodobuje plouženou leč. Během disciplíny postupuje rozhodčí a s ním 2-3 zkoušení psi s vůdci a střelci v jedné linii dopředu. Psi musí být volně, bez vodítka i obojku. Druhý rozhodčí jde asi 30-50 kroků před nimi. Na pokyn rozhodčího střelec vystřelí, linie se zastaví a rozhodčí, který postupuje vpředu, vyhodí 1 ks pernaté. Rozhodčí

určí, který pes pro aport půjde a vůdce tohoto psa vyšle. Leč pokračuje, dokud nejsou vyzkoušeni všichni psi. Psi musí být klidný a pozorný, v dobrém kontaktu s vůdcem, žádný pes nesmí opustit své místo bez povelu. Pes, který takto vyrazí, nebo pes, který kňučí nebo je jinak neklidný, musí být upoután na vodítko, leč dokončí, avšak vždy je hodnocen známkou nula.

Navádění na 1 ks srstnaté v lese

Disciplína se provádí ve vysokém lese s porostem, který umožňuje zakrytí pohozené zvěře. Zvěř je vhozena do prostoru k markantě tak, aby umožnila vůdci orientaci v prostoru. Pes nesmí pohození zvěře sledovat. Střelec, který stojí cca 20 kroků od kusu a 50 kroků od vůdce a psa, před vysláním psa vystřelí směrem ke zvěři. Vůdce vyšle psa, sám zůstane stát. Psa ke zvěři navádí viditelnými nebo slyšitelnými povely, ideálně by pes měl běžet přímo ve směru, v co nejmenším okruhu tak, aby nerušil další živou zvěř. Časový limit je 6 minut.

Práce v rákosí s dohledávkou kachny

Kachna je vhozena rozhodčím do vzdálenosti asi 5 m od břehu. Pes vhození kachny nesmí vidět, vůdce však přibližně ví, ve kterém prostoru se kus nachází. Vůdce psa vysílá zhruba 60 kroků od pohozené kachny směrem ke kusu, přičemž ho během práce může navádět a ovládat povely. Časový limit je 15 minut.

Disciplíny dohledávka a přinášení srstnaté zvěře, navádění na dva kusy pernaté a navádění na dvě kachny na hluboké vodě jsou shodné s provedením disciplín na klubových zkouškách přinášení retrieverů. Také aport v terénu je shodný, probíhá však v lese, proto také není nutné, aby porost kus zakrýval.

4.3 Working testy retrieverů (WT)

Working testy lze označit jako systém výcviku retrieverů pro lov a sport. Svůj původ mají working testy v Anglii, úmyslem bylo jejich využití jako doplňkové aktivity pro udržení kondice a pracovních návyků psů mimo field trialovou sezónu. Postupně se však začaly těšit takové oblibě, že se z nich vyvinula samostatná sportovní aktivita.

Working testů se můžou účastnit všichni retrieveři s průkazem původu. Jejich základem je aportování dummy, což je naplněný textilní válec zelené barvy o standardní

váze 0,5 kg. Zvěř se při working testech nepoužívá. Working testy mají simulovat různé situace tak, aby co nejvíce připomínaly loveckou praxi. Mohou tedy sloužit jako příprava na lovecké použití psa, protože rozvíjí u psa ovladatelnost a spolupráci s vůdcem. Jsou však také velmi vhodnou aktivitou pro majitele retrieverů, kteří nemají zájem o práci se zvěří nebo k ní nemají přístup, a přesto chtějí se svým retrieverem pracovat ve směru, ke kterému byl svým vyšlechtěním určen.

V současné době v České republice nejvíce working testů, a také společných výcviků, organizuje sdružení Retriever Sport CZ. Několik working testů je však také organizováno pod hlavičkou Retriever Klubu CZ.

Working testy jsou rozděleny do čtyř výkonnostních tříd: E – puppy, L – novice, M – intermediate a S – open. Psi, kteří získají třikrát ve třídě ocenění výborný, musí napříště startovat ve vyšší třídě a jejich návrat do nižší třídy již není možný. Working testy se skládají z minimálně 4 úloh. Ideální je, pokud je možné přezkoušet psy z práce v hluboké vodě a z dohledávky. Pes pracuje na volno bez obojku a musí chodit na volno vedle nohy vůdce. Jednotlivé úlohy se bodují 0-20 body. Odhození dummy předchází výstřel, přednostně je využíváno pro střelbu 6 mm pistole.

Vzhledem k tomu, že jednotlivé úlohy jsou variabilní a jsou rozhodčími sestavovány na místě zkoušení podle dostupných terénů, neexistuje ve zkušebním řádu jejich jednotný popis jako je to u disciplín ve zkušebním řádu ČMMJ a soutěžním řádu ČMKJ. Přílohou zkušebního řádu je však stručně popsáno, jaké vlohy a dovednosti by měl pes v té které třídě a disciplíně prokázat, jaká by měla být náročnost jednotlivých tříd a vzdálenosti. Základními disciplínami working testů jsou marking, memory marking, dohledávka, walk up a blind.

Marking

Pes vidí hod dummy, na pokyn rozhodčího vyšle vůdce psa pro aport. Pes má dummy co nejrychleji nalézt a co nejkratší cestou přinést vůdci a odevzdat. Může se jednat také o double marking, kdy jsou hozeny dvěma házeči postupně dva dummy. Nejjednodušší úloha je při úhlu 180 stupňů, čím je úhel mezi odhozenými dummy menší, tím je úloha náročnější.

Memory marking

Pes vidí hod dummy, před jeho vysláním k přinesení však plní jinou část daného úkolu nebo dojde ke změně místa k vyslání. Nejjednodušší variantou je otočka o 360 stupňů na místě a vyslání pro dummy. Principem je prověřit schopnost psa zapamatovat si místo dopadu a co nejrychleji dummy nalézt a přinést. Dohledávka

V předem daném prostoru je rozmístěno několik dummy tak, aby to pes ani vůdce neviděli. Rozhodčí vůdci sdělí, kde jsou hranice prostoru určeného k hledání a pes je vyslán k nalezení a přinesení předem daného počtu dummy.

Walk up

Tato disciplína imituje společný hon a je při něm zkoušeno několik psů současně. Vůdci jdou se psi v řadě, psi jdou na volno u nohy, a společně postupují dopředu. Na pokyn rozhodčího házeči vystřelí a odhodí jeden nebo několik dummy. Rozhodčí určí, který pes pro aport půjde. Ostatní psi musí zůstat klidní a pozorní, a přitom si zapamatovat místa dopadu dummy, které ještě nebyly přineseny.

Blind

V tomto případě pes ani vůdce odhození dummy nevidí, dummy je položeno pomocníkem na předem určené místo. Rozhodčí vysvětlí vůdci, kde se dummy nachází. V místě uložení dummy může, ale nemusí být vystřeleno. Pes je vyslán k místu, kde se dummy nachází a pomocí povelů vůdce je do prostoru dummy naveden.

Třída E

V této pracovní třídě by neměla vzdálenost mezi psem a aportem přesáhnout 40 m. Pes v rámci základní poslušnosti musí prokázat, že umí korektně chodit i bez vodítka u nohy vůdce, že je klidný a reaguje na povely vůdce. Ve třídě E bývají nejčastěji úlohy založeny na markingu, memory markingu a dohledávce. Při markingu může být vyžadováno překonání nějaké terénní překážky, například cesty, křoví nebo terénního přechodu. Marking bývá prováděn i na vodě. I ve třídě E se také může jednat o marking dvojitý. Dále zkoušen memory marking a dohledávka.

Třída L

Vzdálenost mezi psem a aportem by neměla přesáhnout 60 metrů. V této třídě mohou být přezkušovány všechny úlohy jako ve třídě E, při jejich plnění je možné zařazovat i rušivé momenty. Ve třídě L je dále zkoušen poloblind, tedy úloha, kdy je aport odhozen nebo pohozen tak, že to pes ani vůdce nevidí. Rozhodčí pak vůdci vysvětlí, kde se dummy nachází. Před vypuštěním psa pomocník směrem k místu, kde dummy leží, vystřelí. Následně je pes vůdcem vyslán do prostoru, kde se aport nachází, vůdce může psa navádět pomocí akustických i vizuálních povelů. Další zkoušenou úlohou je společný hon, tedy walk up.

Třída M

V této třídě by vzdálenost mezi psem a aportem neměla přesáhnout 80-100 metrů. Mohou být přezkušovány všechny disciplíny ze tříd E a L. Marking může být proveden jako vícenásobný, kdy je zkoušena schopnost psa zapamatovat si více míst dopadu aportu. Aporty pes přináší v pořadí stanoveném rozhodčím. Ve třídě M je dále přezkušován blind, přičemž místo dopadu dummy již nemusí být označeno výstřelem. Společný hon může být pojat představená leč tzv. drive. Psi s vůdci stojí na okraji leče, přičemž honci a pomocníci s lomozem natlačují leč na linii vůdců se psy. Zvěř je nahrazena házenými dummy. Po skončení leče jsou psi na pokyn rozhodčího vysíláni, aby dummy posbírali. Mohou být také vysíláni pro blindy položené na jiných místech, než kde leč probíhala.

Třída S

V této nejvyšší třídě je možné provádět kteroukoli disciplínu z předchozích tříd a jejich kombinace. Není omezený výběr disciplín. Vzdálenost mezi psem a aportem by neměla přesáhnout 150 m.

Zkušební řád pro working testy stanovuje hlavní pozitivní body při práci psa, těžké chyby, chyby, které jsou ohodnoceny nulou a vylučující chyby. Zatímco u chyb, které jsou ohodnoceny nulou se může vůdce rozhodnout absolvovat zbylé úlohy, s vylučující chybou nesmí pes ve WT pokračovat.

Pozitivní body

Dobrá ovladatelnost psa, odevzdání, pracovní elán, přirozená schopnost markingu a specifické vlohy retrieverů najít střelenou zvěř, nos, tiché vedení, rychlé uchopení a styl práce

Těžké chyby

Špatná ovladatelnost, zbytečné rušení v okolním prostoru, špatná práce u nohy, špatný marking, špatná schopnost zapamatovat si místo dopadu dummy, přílišná závislost na vůdci, neklid na stanovišti, nedočkavost, příliš hlasité vedení, nedbalý aport, pomalá práce s malou iniciativou

Chyby, které jsou ohodnoceny nulou

Štvaní zvěře, pokračování v hledání s dummy v mordě, záměna dummy, odmítnutí vstupu do vody, odmítnutí aportování, strach z výstřelu, ocitnutí se mimo kontrolu vůdce, vyražení bez povelu, kňučení, štěkání.

Vylučující chyby

Agresivní chování, tvrdá morda, tělesný kontakt se psem

5 Výsledky

Pokud chceme porovnávat disciplíny výše uvedených řádů, musíme si v první řadě uvědomit jejich základní odlišnosti a to, z čeho vycházejí. Working testy pocházejí z Anglie. Tento ostrovní stát šel v lovecké kynologii cestou úzké specializace, kdy pro každou práci bylo šlechtěno specifické plemeno. Skupina plemen retrieverů byla určena pouze pro práci po výstřelu, zatímco ohaři nebo španělé prohledávali prostor a hledali živou zvěř, kterou měli dle svého určení vystavit nebo vypíchnout, retrieveři chodili u nohy svých vůdců a vyslání k práci byli až po střelení zvěře pro její přinesení. Touto svojí úzkou specializací je Anglie výjimečná. Naopak země evropského kontinentu šly cestou obrácenou, cestou k všestrannému využívání psů. Jeden pes měl tedy pes vyhledat, zvednout, po jejím střelení pak dohledat a přinést. Touto cestou se ubírala i naše lovecká kynologie.

5.1 Porovnání požadavků na vybrané disciplíny

Z této skutečnosti a zásadní odlišnosti vycházejí i zkušební řády. Odmyslíme-li si základní rozdíl working testů, kdy není používána zvěř, pak platí, že zásadní rozdíl je v práci, kterou tyto řády/zkoušky prověřují. Zatímco working testy jsou zaměřeny výhradně na práci retrievera po výstřelu, zkušební řád ČMMJ chápe retrievera jako univerzálního psa pro mysliveckou praxi, stejně jako ostatní plemena (samozřejmě s přihlédnutím k určitým specifikům plemene), a očekává od něj tedy podobnou práci a prověřuje univerzální schopnosti psa dle jednotlivého typu zkoušek. Soutěžní řád ČMKJ pak můžeme zařadit na pomyslný střed mezi těmito dvěma směry, prověřuje práci retrieverů jak před, tak po výstřelu, zároveň však od něj očekává vysokou míru ovladatelnosti a poslušnosti, zvláště pak při práci po výstřelu. Tyto schopnosti pak prověřuje speciálně stavěnými disciplínami, které ve zkušebních a soutěžních rádech jiných plemen nenajdeme.

Z tohoto důvodu nelze jednoduše srovnávat až na výjimky disciplíny podle všech třech řádů najednou. Důvodem je prostý fakt, že většinou v jednom řádu srovnávaná disciplína zcela chybí. Přesto se pokusím o srovnání některých disciplín, z mého pohledu stěžejních, a to jak z hlediska provedení, tak požadovaných schopností zkoušeného psa.

Přinášení

Zkušební řád ČMMJ – přinášení je započítáváno do disciplín jako takových, avšak v případě retrieverů nahrazuje známka z přinášení disciplínu hlasitost, je stanovena průměrem ze všech pomocných známek z přinášení, které si rozhodčí během jednotlivých disciplín zapisují. Při odevzdání je požadována předávka vsedě.

Soutěžní řád ČMKJ – s výjimkou vleček a přinášení kachny z hluboké vody je přinášení hodnoceno samostatnými pomocnými známkami, ze kterých se průměrem vypočítává známka výsledná, která je v tabulce uvedena samostatně. Předsedání při předávce není vyžadováno.

Working testy – přinášení se započítává do hodnocení všech úkolů. Předsedání při předávce není vyžadováno.

Přinášení jako takové, by mělo být doménou retrieverů a vrozenou vlastností, která je kvalitním výcvikem dovedena k dokonalosti. Od retrievera se očekává, že po příchodu ke kusu ho ihned uchopí a co nejrychlejší cestou se vrátí k vůdci, kde mu kus odevzdá. Předsedání při předávce vychází z tradic německé lovecké kynologie, kterou převzala i kynologie československá, vzhledem k jednotným požadavkům na práci psů je tak předsedání požadováno podle zkušebních řádů ČMMJ i od retrieverů. V Anglii je tradiční předávka „do ruky“, z toho vychází i přinášení při working testech, a také soutěžní řád ČMKJ, který ponechává na vůdci, jakým způsobem pes bude předávat. Všechny řády jako těžké chyby při přinášení vidí v otálení u kusu, mačkání, drcení apod. Retrieveři mohou mít někdy opačný „problém“. Vzhledem k jejich „měkké mordě“, která je jejich předností, jim může někdy déle trvat urovnání si velkého kusu do mordy. S tímto problémem se nesetkáme u working testů, kde je aportován pouze půlkilogramový dummy, avšak potíže mohou nastat při přinášení dvoukilového králíka na loveckých zkouškách. Rozhodčí by měli vždy citlivě posuzovat, zda pes s nabráním kusu otálí, nebo se ho pouze snaží co nejlépe uchopit, případně si úchop během přinášení lépe upravit, a toto by nemělo být nikdy penalizováno.

Vyhledávání

Zkušební řád ČMMJ – časový limit 15 minut, zkoušeno na všech typech zkoušek kromě barvářských, u zkoušek vodních prací zkoušeno jako vyhledávání v rákosí s časovým limitem 5 minut.

Soutěžní řád ČMKJ – časový limit 5 minut, zkoušeno na podzimních, lesních a všestranných zkouškách, na zkouškách vodních prací jako vyhledávání v rákosí. Nezkouší se na klubových zkouškách přinášení retrieverů a na speciální soutěži retrieverů.

Working testy – disciplína neexistuje

Asi jedna z nejdiskutovanějších disciplín u retrieverů obecně. Zastánci anglického stylu práce argumentují tím, že retrieveri nikdy nebyli k práci před výstřelem šlechtěni, a vyhledávání zvěře retrievery proto odmítají. Na druhé straně stojí zastánci univerzálního použití loveckých psů, kteří úzkou specializaci plemen odmítají, a požadují prověřování vyhledávání zvěře u retrieverů stejně jako u jiných plemen. Z toho vyplývá i fakt, že u working testů disciplína imitující vyhledávání zvěře zcela chybí. Zkušební řád ČMMJ je z pohledu požadavku na univerzálnost plemen pomyslně „nejtvrdší“, požaduje tedy od retrieverů vyhledávání trvající 15 minut stejně jako u slídičů, a dalších malých plemen – teriérů, jezevcíků. Soutěžní řád ČMKJ pak zaujímá své pomyslné místo na středě, vyhledávání u retrieverů prověřuje, avšak zkracuje časový limit tohoto přezkoušení na 5 minut. Oba řády požadují od psa chuťovou samostatnost, systematickou práci, schopnost efektivně prohledat přidělený prostor a nalézt živou zvěř, přitom musí pes zůstat poslušný a ovladatelný. Pes má vyhledávat do vzdálenosti účinného brokového dostřelu.

Faktem je, že pro mnoho vůdců retrieverů je 15minutový časový limit na zkouškách pořádaných podle zkušebního řádu ČMMJ důvodem, proč se těchto zkoušek nezúčastňují. Aspektem je ale také to, že pro mnohé psy je i 5 minut na zkouškách klubových příliš, a je to právě vyhledávání, na kterém psi padají do nižších cen. Mnoho vůdců také právě kvůli této disciplíně preferuje ZPR, kde se vyhledávání nezkouší.

Pokud však nebereme zkoušky podle řádů ČMMJ a ČMKJ pouze jako soutěžní záležitost, nebo záležitost nutnou k získání výstavních titulů (zkoušky se zadáním titulu CACT jsou podmínkou pro získání titulů šampiona krásy), skutečností je, že v praxi potřebujeme psa, který umí pracovat před i po výstřelu, který při honu na drobnou zvěř bude efektivně a samostatně živou zvěř vyhledávat a umožní tak její ulovení, a následně jí dohledá a přinese. Časový limit 15 minut a případné stížnosti na jeho délku jsou přitom úsměvné, když v reálné praxi psi zvěř vyhledávají s malými přestávkami celý den. Zvláště v dnešní době nízkých stavů drobné zvěře je potřeba pes, který skutečně rád a s chutí zvěř vyhledává, bez ohledu na to, jak úspěšný je. Proto ani neobstojí argument nesmyslnosti

vyhledávání, když na jeho konci pes na zkouškách nenalezne zvěř. Schopnost vyhledávat živou zvěř využívám i jako vůdce retrievera v bažantnici. Často se stává, že pernatá zvěř v hustém podrostu nechce vzletět a pochoduje pěšky před řadou honců nebo tuto řadu obejde. Zatímco z člověka zvěř respekt nemá, ze psa ano. Je tedy nutná přítomnost psa, který se na povel vydá prohledat prostor, pernatou zvěř zvedne a na další povel se vrátí k vůdci a podle potřeby je vyslán k prohledání dalšího prostoru, nebo pokračuje u nohy vůdce, případně již střelenou ulovenou zvěř přinese.

Za sebe vidím spíše jako problém vybrané terény pro disciplínu vyhledávání, nežřídka se stává, že je disciplína zkoušena na několikametrovém „golfovém“ trávníku, na kterém si zvláště zkušení psi s dobrým větrem rychle ověří nepřítomnost zvěře, a nepředvedou pak výkon, který v jinak praxi předvádějí, a který byl od nich očekáván. Je třeba také respektovat styl práce retrievera a neočekávat od něj slídění jako od španělů, což činí i zkušební řád ČMMJ rozlišující slídění slídičů a vyhledávání retrieverů. Zůstává pak jen otázkou, zda tento rozdíl skutečně rozhodčí odlišují. Z mé zkušenosti vím, že dobře vedený retriever nemá s vyhledáváním problém a provádí ho s chutí a temperamentně, ale ve větší blízkosti než slídiči. Časté je také zpomalení tempa a ohlížení se na vůdce, které by však nemělo být zaměňováno s nesamostatností. Pes i bez povelu dále pokračuje ve vyhledávání, ale kontroluje si vzdálenost od vůdce a to, zda po něm vůdce něco dalšího nepožaduje. Samozřejmě nesmí se jednat o psa, který očekává stálé navádění – takový pes se zastavuje, po ukázání směru bez použití nosu vyrazí, opět se zastaví a čeká další povel. Druhým extrémem je pak pes, který vyhledává s chutí, avšak naprosto mimo vliv svého vůdce, vyhledává „sám pro sebe“. Oboje je způsobeno špatnou metodikou výcviku. V prvním případě se většinou jedná o přílišnou navázanost psa na vůdce, kdy pes čeká neustále náповědu, co má dělat, bez vlastní iniciativy a samostatnosti. K tomu může dojít zvláště u mladých psů přílišným důrazem na poslušnost a ovladatelnost. O tomto problému jsem hovořil s mnoha vůdci během loveckých zkoušek a ukázalo se, že se s ním často setkávají vůdci mladých psů, kteří cvičí intenzivně disciplíny working testů včetně variant navádění s ambicemi dosáhnout úspěchů ve vyšších třídách WT, bez současného rozvíjení samostatnosti psa a loveckých schopností, které jsou žádoucí na pracovních loveckých zkouškách.

V naší chovatelské stanici jsme od roku 2014, kdy vstoupily v platnost nové zkušební a soutěžní řády, předvedli podle zkušebního řádu ČMMJ na disciplíně

vyhledávání tři feny. Jednu na lesních zkouškách, dvě na podzimních zkouškách. První fena již v té době měla zkouškové zkušenosti i zkušenosti z praxe, druhé dvě byly v době zkoušek zhruba rok a půl staré, bez praktických zkušeností a jednalo se o jejich druhé zkoušky (jako první obě absolvovaly zkoušky vodních prací). Ani jedna fena neměla s 15minutovým slíděním žádný problém a dokončily ho s plným počtem bodů. Dle mé zkušenosti by, zvláště s pětiminutovým slíděním na klubových zkouškách ve vhodných terénech, neměl mít problém žádný retriever, pokud je k tomu správně veden a je mu umožněn volný pohyb v honitbě. Také by měl být podporován jeho zájem o hledání, ověřování stop apod. v kombinaci s důrazem na poslušnost a ovladatelnost.

Přinášení kachny z hluboké vody

Zkušební řád ČMMJ – zkoušeno na podzimních zkouškách, zkouškách z vodní práce a všestranných zkouškách. Pes je vždy volně, může jít pro kus i bez povelu.

Soutěžní řád ČMKJ – zkoušeno na podzimních zkouškách. Pes může být uvázan, pak dostane vždy o stupeň nižší známku, nebo volně. Pes může jít pro kus až na povel vůdce.

Working testy – marking ve vodě. Jako u všech disciplín, je pes volně a pro dummy může jít až na povel. Řád doporučuje, aby byl marking na vodě, pokud možno zkoušen, avšak ne na všech soutěžích tomu tak je.

Soutěžní řád ČMKJ a řád working testů v tomto případě kladou důraz na poslušnost a ovladatelnost retrieverů, proto je požadováno, aby pes nevyrážel pro aport bez povelu. Zkušební řád ČMMJ nečiní pro retrievery žádnou výjimku, z tohoto důvodu mohou pro kachnu jít, stejně jako ostatní plemena, bez povelu samostatně. Zde je vidět rozdíl v pojetí řádů, kdy zkušební řád ČMMJ tradičně upřednostňuje temperament a chuťovost psa, zatímco soutěžní řád a řád working testů upřednostňují nejprve poslušnost a ovladatelnost projevující se v klidech, a následně temperament a chuťovost projevující se v provedení samotné disciplíny. Vlohy pro práci ve vodě jsou všem retrieverům vrozené a jsou jejich typickou vlastností, proto ani s přinášením kachny z hluboké vody nemívají problém. U mladých psů může být problémem právě vyžadovaný klid při vhazování kachny. Problémy s vybíháním, ať již u aportu z vody, nebo u aportu na suchu, se lze jednoduše vyhnout správným nácvikem. Právě pro tyto disciplíny je vhodné využití nácviků úloh na working testy, které kladou důraz na ovladatelnost psa, změny místa vypouštění,

několikanásobné aporty a různé varianty, které učí psa trpělivost a tomu, že si nikdy nemůže být jistý, pro který aport půjde jako první. Pokud je tomu pes od mládí cvičen, nevytvoří se nesprávné a nežádoucí spojení výstřel-odhození kusu-výběh pro aport.

V praxi velice oceňujeme tento klid u vody, kdy na kachním honu často psi skáčou až nebezpečně najednou do vody ve chvíli, kdy padnou první výstřely a první ulovené kachny. Takoví psi se většinou soustředí na prvních pár padajících kusů a předhánějí se v tom, který bude ve vodě u kusu první. Klidně sedící pes čekající na povel vidí padat i další kusy, nejen na hladinu, ale i do rákosu a dalších krytin, které tyto psi vůbec nezaznamenají. Zároveň se tím vyhýbáme i situacím, kdy ke kusu připlave několik psů a začnou se o něj přetahovat.

Aport v terénu/marking

Zkušební řád ČMMJ – disciplína neexistuje

Soutěžní řád ČMKJ – zkouší se na všech zkouškách s výjimkou lesních. Na PZ a SVP na vzdálenost 40 kroků, na ZPR, VZPR, SZR na vzdálenost 60 kroků. Pes může být upoután, nebo volně, pes upoutaný obdrží vždy o jeden stupeň nižší známku. Pro aport jde pes až po povelu na pokyn rozhodčího. Ke kusu má jít co nejvíce přímo, krátce dohledat a nejkratší cestou se vrátit s kusem k vůdci.

Working testy – základní disciplína, která se s obměnami zkouší ve všech třídách WT. Pes je vždy na volno, pro aport jde až na pokyn vůdce. Schopnost psa zapamatovat si místo dopadu aportu, je pokládána za základní schopnost každého retrievera. Aport má na povel rychle nalézt a korektně přinést.

Zatímco zkušební řád ČMMJ s podobnou disciplínou vůbec nepracuje, soutěžní řád ČMKJ na tuto disciplínu klade velký důraz, o čemž svědčí fakt, že je přezkušována, s výjimkou lesních zkoušek, na všech soutěžích. Working testy marking pojmají jako základní disciplínu vůbec, přičemž dle obtížnosti jednotlivých tříd se zvyšuje vzdálenost psa a dopadu aportu. Zatímco na WT, stejně jako u všech disciplín, musí být pes na volno, soutěžní řád umožňuje mít psa upoutaného, byť to snižuje bodové ohodnocení. Avšak ani upoutaný pes se nesmí po vyhození aportu zmítat na vodítku a snažit se vyrazit, v ideálním případě by měl zůstat naprosto klidný. Pokud tomu tak není, úměrně tomu se snižuje konečná známka a také známka za poslušnost. Pes, který vyrazí bez povelu,

dostává na WT z disciplíny 0 a nemůže obstát. Na zkouškách podle soutěžního řádu obdrží automaticky známku 1 a spadne do třetí ceny.

Tuto disciplínu v minulosti provázely velké diskuze, které plynuly především z nešťastného popisu této disciplíny. Pes měl jít přímo ke kusu a neměl nijak dohledávat. I odborníci na WT však upozorňovali, že jde o chybné a extrémní vysvětlení disciplíny. Pes si má zapamatovat přibližné místo dopadu, avšak v jeho okruhu samozřejmě aport dohledat může. Při přípravě nového soutěžního řádu pak došlo k úpravě, kdy se disciplína marking přejmenovala na aport v terénu a do popisu disciplíny byl dopsán dovětek, že použití nosu se vždy cení. V dnešní době je tak tolerováno dohledání kusu v kruhu cca 2 metrů, samozřejmě s nepřehledností terénu mohou rozhodčí tolerovat i větší rozptyl.

Z neexistence disciplíny ve zkušebním řádu, a naopak v důrazu kladeném na disciplínu v řádu soutěžním a při WT, je opět vidět rozdíl kladený na ovladatelnost a poslušnost psa. Schopnost zapamatovat si jedno i více místo dopadu aportu, by měla být retrieverům vrozená a měla by být dále rozvíjena. Klid při dopadu aportu a ovladatelnost psa by pak měly být, dle mého názoru, požadovány nejen u retrieverů. Samozřejmě situace je jiná u honů na drobnou zvěř ve volné honitbě, kdy pes zvěř vyhledává, vypíchne ji, ta je střelena a pes jí samostatně běží dohledat a přinese ji, dále například u poplatkových honů s vypouštěnými bažanty, nebo u honů v bažantnici. Právě tam jsou klidy vyžadovány. Zvěř často spadne do leče, která má být ještě tlačena, a pes, který jde pro aport bez povelu, může zvednout všechnu zdravou zvěř najednou, a zkazit tak celý hon. Často také můžeme vidět psy, kteří sice do leče nevběhnou, avšak pobíhají mezi střelci a ostatními psy, čímž ruší jejich práci, případně si kradou zvěř navzájem, nebo se o ni přetahují.

Proto se považuje za více jak vhodné od začátku vést výcvik tak, aby si pes zvykl trpělivě čekat, zda a pro který kus bude poslán a zařazovat do výcviku vícenásobné aporty a memory markingy, se změnou místa vypouštění. Stejně, jako u přinášení kachny z hluboké vody, i u aportu v terénu nebo markingu vidím právě v této oblasti největší přínos cviků ve stylu working testů pro budoucí praktické využití retrieverů v lovecké praxi.

Dohledávka/dohledávka a přinášení zvěře

Zkušební řád ČMMJ – dohledávka pernaté i srstnaté zvěře na vzdálenost 30 kroků. Zkouší se na podzimních, lesních a všestranných zkouškách, na zkouškách vodních prací se zkouší jako dohledávka kachny v rákosí.

Soutěžní řád ČMKJ – dohledávka pernaté zvěře na podzimních zkouškách na 50 kroků, dohledávka kachny v rákosí na vodních prací na 30 nebo 50 kroků, dohledávka srstnaté zvěře ve čtverci 50x50m, na lesních zkouškách 1 kus srstnaté zvěře, na vyšších zkouškách 2 kusů. Na všestranných zkouškách dohledávka 1 kusu pernaté zvěře a 1 kusu zvěře srstnaté.

Working testy – dohledávka před určeného počtu dummy ve stanoveném prostoru.

Schopnost dohledat střelenou, nebo postřelenou zvěř, je považována za základní schopnost pracovního psa. Zkušební řád ČMMJ pro disciplíny s dohledávkou určuje jednotnou vzdálenost 30 kroků, soutěžní řád tuto distanci zvyšuje na 50 kroků, vyjma dohledávky kachny na zkouškách vodních prací. Na vyšších zkouškách musí pes dohledat dva kusy zvěře, ať se již jedná o jeden kus pernaté a jeden kus srstnaté na poli, nebo dva kusy srstnaté zvěře v lese. Tzv. čtverec, tedy dohledávka dvou kusů srstnaté, bývá vůdci na zkouškách považována za jednu z nejtěžších disciplín. Obtížnost zvyšuje zvolení terénu, ve kterém pes pracuje, neprostupné houštiny, často prorostlé i ostružiním, nebo jiným obtížným podrostem, stejně jako fakt, že často vůdce svého psa po celou dobu vykonávání disciplíny nevidí. Náročnost zvyšuje i nové ustanovení, že, na rozdíl od minulého zkušebního řádu, se vůdce během disciplíny nesmí pohybovat ani okolo pomyslné strany čtverce. Je tedy jen na psovi, jeho chuti k práci, schopnosti jít dostatečně daleko a hluboko, a schopnosti použití nosu, jak si s disciplínou poradí. U working testů figuruje v soutěžním řádu dohledávka jako základní disciplína. Ačkoli řád doporučuje, aby byla dohledávka prozkoušena při každé soutěži, v praxi se tomu ne vždy tak děje. Zvláště ve vyšších třídách je spíše požadováno navádění psa ke kusu s krátkou dohledávkou na konci.

V praxi na schopnosti psa dohledat zvěř často závisí úspěšnost, nebo neúspěšnost celého honu. Zatímco kusy spadlé „na viděnou“ mohou posbírat honci, jen kvalitní psi dovedou najít zvěř zapadlou do podrostu, zvěř křídlovanou, která od místa dopadu může urazit do svého úkrytu značnou vzdálenost. Zatímco práci s křídlovanou zvěří se pes naučí až v reálné praxi, dohledávku jako takovou se učí od počátku svého výcviku. Aby pes

získal dostatečné sebevědomí, je nutné zajistit posloupnost od jednoduššího ke složitějšímu, od kratší vzdálenosti po delší. Pokud jde o možnost využití některých metod nácviku pro working testy, zvláště u mladých a nezkušených psů se pro zvýšení motivace velmi osvědčilo schování více aportů do prohledávaného prostoru s tím, že pes nemusí všechny přinést. Rychlé nalezení a úspěch zvyšuje motivaci psa k dalšímu hledání. I při nácviku dohledávky můžeme použít stopku nebo směřování, avšak s citem tak, aby se pes neučil nesamostatnosti a přílišné závislosti na vůdci, který sám v praxi neví, kde je zvěř schována. V praxi pak osobně psy nechávám pracovat při dohledávkách zcela samostatně. Často právě proto, že zvěř může být křídlovaná, a pak se již nachází zcela jinde, než kam dopadla, a často proto, že informace od střelce, kam zvěř spadla, může být zkreslená. I na zkouškách se poměrně často stane, že se vůdce mylně domnívá nebo špatně pochopil, kde zhruba se zvěř nachází, a pak odpískává psa ze správného místa nebo směru.

Navádění na 2 kusy pernaté/blind

Zkušební řád ČMMJ – disciplína neexistuje

Soutěžní řád ČMKJ – Disciplína zkoušek vyššího typu – ZPR, VZPR a SZR. Má prověřit vysokou úroveň výcviku a ovladatelnosti retrieverů. Vždy prováděna na dva kusy pernaté zvěře, které jsou umístěny v pomyslném trojúhelníku o straně 60 kroků. Vůdce určuje, pro který kus půjde pes jako první a toto pořadí musí být dodrženo. Pokud tomu tak není a pes donese aporty v opačném pořadí, obdrží z prvního kusu známku 1 a spadne do třetí ceny.

Working testy – tzv. blind. Disciplína značně variabilního provedení, při které je pes vysílán svým vůdcem k aportu, který neviděl padat, pomocí akustických i vizuálních povelů. Úlohy založené na provedení tohoto úkoly jsou prováděny ve třídě M a S, tedy v nejvyšších výkonnostních třídách.

Navádění psa k aportu na větší vzdálenosti je doménou working testů. Soutěžní řád se k němu přibližuje v podobě navádění na dva kusy pernaté, disciplíny, která je prověřována na zkouškách vyššího typu. Otázkou zůstává, nakolik se jedná o soutěžní a sportovní disciplínu, a na kolik je navádění možné využít v reálné praxi. Osobně se s psy účastníme okolo padesáti loveckých akcí v loveckém roce, avšak handling jako takový využíváme naprosto sporadicky. Za užitečnější považuji to, co se psi naučí během výcviku jako takového. Tj. stopka a směřování do směrů, tedy povely, které využijeme i při běžné

praxi při vyhledávání nebo dohledávkách. Zcela jistě nácvik navádění prohlubuje poslušnost a ovladatelnost psa, vlastnosti v praxi tolik potřebné a ceněné. Avšak ze zkušenosti mé, a také vůdců a psovodů, se kterými se setkávám během zkoušek i praxe, vyplývá, že nácvik handlingu by měl být v posloupnosti výcviku až jakousi pomyslnou nástavbou. Pokud s ním začne vůdce příliš brzy, může se stát, že pes ubere na své samostatnosti a vlastní iniciativě, vlastnostech, které jsou pro praxi stejně důležité jako ovladatelnost. Jiná situace může být u psů cíleně připravovaných na kariéru WT a později field trialů, nikoli však na loveckou praxi.

Také provedení disciplíny podle soutěžního řádu není zcela šťastné a mnohdy je ovlivněno zkouškovým štěstím a zkušeností vůdce. Vzhledem k tomu, že se vždy jedná o navádění na dva kusy, musí vůdce zvažovat vždy směr větru, kdy z logiky věci nemohou být oba kusy po větru. Pokud nezkušený vůdce vyšle psa pro první kus tak, že mu vítr přinese nejprve pach kusu druhého, může být velmi obtížné psa nejprve donavigovat ke kusu, který necítí. A samozřejmě vítr se může během disciplíny obrátit. Také samotné posuzování může být značně diskutabilní, když někteří rozhodčí požadují udržení psa v přímém směru, jiní naopak preferují a oceňují, pokud je pes zastaven a vyslán správným směrem, klidně opakovaně.

Navádění na 2 kachny na hluboké vodě/ochota k práci na hluboké vodě

Zkušební řád ČMMJ – ochota k práci na hluboké vodě trvající zhruba 2 minuty. Pes má prokázat, že dovede dobře plavat, umí prohledávat vodní hladinu a je na vodě ovladatelný. Disciplína se zkouší na zkouškách vodních prací.

Soutěžní řád ČMKJ – navádění na 2 kachny na hluboké vodě. Disciplína zkoušená na všech soutěžích vyjma lesních a podzimních zkouškách. Na ZPR a SZR disciplína provádění v těžší variantě.

Working testy – disciplína neexistuje

Obě disciplíny prověřují poslušnost a ovladatelnost psa na hluboké vodě, obě mají svoje specifika. V případě ochoty k práci na hluboké vodě probíhá disciplína bez zvěře. Dříve tato disciplína nebyla ve zkušebních řádech retrieverů a její zavedení opět sjednotilo podmínky kladené na všechny plemena podle zkušebního řádu ČMMJ. Zavedení disciplíny opět vyvolalo diskuze na téma, proč má pes hledat, když na konci není úspěšný a na hladině žádná zvěř není. S tímto názorem však nemůžu souhlasit. V praxi na kachních

honech se ovladatelnosti na vodě často využívá v případě, že na hladině, většinou ve značné vzdálenosti, leží kachna, o které pes neví. Pes musí natolik důvěřovat vůdci, že se nechá na kachnu navést, ať je jakkoli daleko, případně jí vítr zanesse daleko od místa, kam spadla. Disciplínu navádění na dvě kachny na hluboké vodě v podání soutěžního řádu ČMKJ, zvláště v těžší variantě ZPR a SZR, považuji osobně za nejtěžší disciplínu celého soutěžního řádu. Pes musí být natolik ovladatelný, že nejenže nejde pro kus na zrcadle, který viděl s výstřelem spadnout bez povelu, ale tento na kus ignoruje a nechá se navést na kus, který již na hladině ležel. V mnoha případech přitom o tomto kusu opravdu neví, protože z místa vypouštění není vidět. Ovladatelnost se v tomto případě snoubí s důvěrou ve vůdce, že pokud psa někam naviguje, zvěř tam opravdu bude, a snaha bude korunována úspěchem. Ačkoli working testy podobnou disciplínu ve vodě neznají a nepřezkušují, pro nácvik obou disciplín jsou vhodné nácviky navádění, které známe z working testů na suchu, včetně stopky, navádění do směrů atd. Obecně lze říci, že pes, který není ovladatelný na suchu, nebude ovladatelný ani ve vodě, a proto ovladatelnost na suchu je předpokladem pro zvládnutí handlingu na vodě. Jak jsem uvedl výše, navádění na suchu jako takové v praxi téměř nevyužívám, navádění na vodě naopak při honech na kachny využívám velice často, a proto ho považuji za jednu z podstatných dovedností kvalitního loveckého psa.

5.2 Vyhodnocení

Retrievři mají v lovecké kynologii své stále a právoplatné místo, náhled na jejich práci však naráží na rozdílné přístupy vycházející z jejich původního určení a práce, kterou vykonávají ve skutečné myslivecké praxi. Tyto rozdílné přístupy se odrážejí v existujících zkušebních a soutěžních řádech a řádech pro working testy. Zatímco zkušební a soutěžní řád respektují využití retrieverů ve skutečné praxi a slouží k prověření pracovních schopností, které tato praxe vyžaduje, working testy se profilují do sportovní disciplíny, která vychází z původního určení retrieverů.

Přes tyto odlišnosti si nemusí přitom výcvik ke zkouškám podle jednotlivých řádů odporovat, naopak může se vhodně doplňovat. V první řadě je třeba si uvědomit, čeho chceme výcvikem dosáhnout. Pokud si odmyslíme variantu úzké specializace na working testy, pak je cílem výcviku retriever schopný zvládnout všechny disciplíny zkušebního i soutěžního řádu, a následně retriever schopný být platným pomocníkem při výkonu práva myslivosti. Vzhledem k zaměření práce nebudeme hodnotit a porovnávat výcvik,

schopnosti a využití retrievera pro práci se spárkatou zvěří (práce před barvou, práce na pobarvené stopě spárkaté zvěře). Pokud jde o práci retrievera jako pomocníka při honech na drobnou zvěř měl by retriever být schopný samostatně a efektivně vyhledávat živou zvěř a umožnit její ulovení, dohledat jí a přinést. To vše by se mělo kloubit s vysokou ovladatelností a poslušností, která se projevuje v klidu před zvěří živou, v klidu po střelení zvěře a v ovladatelnosti i na dálku a za ztížených podmínek.

Pro mě osobně je ideálem retriever, který se během celého honu může pohybovat na volno u nohy vůdce. Na povel ochotně a samostatně zvěř vyhledává před vůdcem v dosahu brokového výstřelu, kdykoli se však na povel vrací a pokračuje v práci u nohy. Pokud je potřeba, zvládne být vyslán k dohledávce i v jiném prostoru, než ve kterém momentálně probíhá leč, střílí se a padá střelená zvěř. I v takto ztížením prostředí je schopen nalézt střelenou zvěř, v případě zvěře křídlované pak i přes rušivé vlivy střelby a zapachovaného prostoru nalézt stopu postřelené zvěře, samostatně se na ní nasadit, zvěř dohledat a přinést. Pokud je na stanovišti u střelců, zůstává pes klidný a čeká až na povel vůdce, bez něhož pro střelený kus nejde. Celou jeho práci se prolíná klid, soustředění, vazba na vůdce, přitom je však zachována jeho samostatnost, přehled a temperament.

K takovému cíli však vede dlouhá cesta. Kromě vrozených vloh a schopností je to cesta intenzivního výcviku, který musí vhodně a citlivě kombinovat postupy, které na jedné straně podpoří chuťovost a samostatnost psa, na straně druhé však prohloubí i jeho poslušnost a ovladatelnost. Proto je vhodné kombinovat výcvikové metody a postupy, které se vzájemně mohou vhodně doplňovat. Pro nácvik klidů a ovladatelnosti psa jsou to právě postupy nácviku některých disciplín working testů, které se zdají více jak vhodné. Working testy kladou právě na tyto vlastnosti a schopnosti retrieverů veliký důraz a způsob nácviku je proto propracovaný tímto směrem. Markingy, memory markingy, práce u nohy, poloblindy, to vše jsou úlohy, které je velmi vhodné zařadit do běžného výcviku retrievera i v případě, že se připravuje pouze na zkoušky lovecké upotřebitelnosti, a working testů jako takových se nebude nikdy účastnit. Tyto disciplíny kromě schopností zapamatovat si místo dopadu aportu a přinášení, rozvíjejí trpělivost, soustředění, poslušnost a vazbu na vůdce. Nácviky tohoto typu je vhodné kombinovat v tréninku s disciplínami, které naopak od psa vyžadují větší míru samostatnosti jako je vyhledávání nebo různé varianty dohledávek. V pozdější době, kdy má pes už tyto základy zařité a upevněné, lze zařazovat a později rozvíjet navádění, směřování apod. Je však třeba si uvědomit, že se jedná již

o pomyslnou vysokou školu, a bylo by chybou chtít po mladém psovi vše najednou. Pak může dojít k situaci, kdy kvůli přílišnému důrazu na poslušnost a ovladatelnost na dálku, pes přestane projevovat samostatnost a iniciativu i tam, kde je to potřeba. Avšak nelze jít ani druhou cestou, podporovat pouze temperament a samostatnost, a zapomínat na upevňování poslušnosti, klidů a trpělivost psa, což nezřídka vede k psovi, který „loví sám pro sebe“.

S našimi psy začínáme opravdový výcvik až okolo roku věku. Do té doby rozvíjíme zcela hravou a nenápadnou formou aport a klademe důraz na rozvíjení přirozených vloh – se zkušenými psy jsou bráni do honitby a podporováni v zájmu o teplé i studené stopy, prohledávání různých houštin, remízů apod. Pak pro ně není žádný terén nebo porost problémem ani překážkou. Zároveň se učí používat nos, nápodobou chování zkušených psů se také učí nenásilně a automaticky základní poslušnosti, ať se již jedná o přivolání, odložení nebo odvolání od zvěře. Velkou výhodou je možnost brát tyto mladé psy na zahánění zvěře do bažantnice. V roce věku, když začínáme s opravdovým výcvikem, už mají pevné základy aportu a základy poslušnosti. Od začátku výcviku netolerujeme samovolné vybíhání za aportem a praktikujeme nácviky několikanásobných aportů, vyhození aportu, odložení psa s tím, že pro aport si dojde vůdce, vyhození aportu a následnou chůzi u nohy s následným vypuštěním psa z jiného místa, střídání psů vyslaných pro aport apod. Ačkoli se tedy s našimi psy working testů neúčastníme, metody nácviku na WT využíváme. Díky tomu nemáme problém ani u mladých temperamentních psů s vybíháním pro aport bez povelu a psi jsou od začátku formováni k práci na volno u nohy. Současně s tímto nácvikem však také nacvičujeme vyhledávání, nadále psy i během běžných procházek honitbou motivujeme k prohledávání prostoru i houštin, nacvičujeme dohledávky a vlečky. V pozdější době pak učíme psy zastavení ve vzdálenosti na povel a směřování. Nácviku skutečného navádění se však věnujeme až po složení základních zkoušek lovecké upotřebitelnosti.

6 Diskuze

Lovecká plemena retrieverů jsou u nás vnímána spíše jako plemena společenská. V zemi svého původu a později především v Anglii, byla tato plemena považována za ryze lovecká. Dle mého názoru, který je podpořen mnoha pozorováními a porovnáváními, také účastí na zkouškách konaných jak podle zkušebních řádů ČMMJ, tak ČMKJ, se přes jisté odlišnosti mohou jednotlivé disciplíny vhodně doplňovat nácvikem pracovních výkonů podle working testů. Je však nutné, aby si vůdce včas uvědomil priority, které preferuje. Právě proto si myslím, že je ve výcviku vhodné provádět kombinace a postupy, které plně rozvíjejí přirozené vlastnosti retrieverů – chuť k samostatné práci a aportování na straně jedné a cvičební postupy, které rozvinou poslušnost a ovladatelnost psa na straně druhé.

Je ovšem evidentní, že požadavky na úspěšné absolvování zkoušek working testů jsou odlišné od systému provádění zkouškových disciplín zkušebních řádů ČMMJ a ČMKJ. Občasným tématem diskuze mezi vůdci, kteří uplatňují výcvikové postupy směřující k bezchybnému vykonání disciplín těchto řádů, bývá právě smysl vedení psa při nácvikách pracovních disciplín working testů, především v tom, že pes při těchto disciplínách nepracuje s ulovenou zvěří, ale náhražkou ve formě dummy. Tím se podle nich snižuje náročnost na uplatnění psa v lovecké praxi a upotřebitelnosti, neboť si pes nezvyká na pach zvěře, což je pro chov čistě loveckého psa nemyslitelné.

Já osobně vodím při výkonu mysliveckého práva fenu labradorského retrievera, která je nejen držitelem titulu šampion práce a dvakrát titulu pracovní fena roku, ale má také složeny základní zkoušky working testů. Myslím si, že právě důsledným nácvikem metod uplatňovaných v těchto testech, tedy požadavek její fixace na vůdce a mírné potlačování samostatnosti, vede v důsledku k lepší ovladatelnosti a poslušnosti při vykonávání disciplín zkušebních řádů ČMMJ a ČMKJ, které jsou zásadními atributy pro získání lovecké upotřebitelnosti, k uchovnění a nepochybně k tomu, pro co byla jednotlivá plemena nejen retrieverů primárně po staletí šlechtěna – tedy k práci při výkonu loveckého práva po boku svého vůdce.

7 Závěr

Plemena retrieverů se stala nedílnou součástí české myslivecké kynologie. Ačkoli se tato plemena u nás začala chovat a využívat relativně nedávno, jejich vlohy, schopnosti a dovednosti z nich činí nedocenitelné pomocníky v myslivecké praxi.

I když v zemi svého původu byli retrieveri cíleně šlechtěni jako specialisté na práci po výstřelu, tedy dohledání a hlavně přinášení ulovené zvěře, česká myslivecká kynologie šla stejnou cestou jako celá kontinentální Evropa, cestou použití psů co nejvšestrannějších, a nejinak tomu je i u retrieverů. Tomu odpovídají i zkušební řády, podle kterých může retriever získat loveckou upotřebitelnost.

V současnosti je v platnosti od roku 2014 Zkušební řád ČMMJ, podle kterého se pořádají zkoušky OMS a Soutěžní řád ČMKJ pro klubové zkoušky, platný od roku 2015. Vedle těchto řádů figuruje Zkušební řád pro working testy, podle kterého jsou organizovány WT jako sportovní soutěž pro retrievery.

Working testy pocházejí z Anglie a proto i Zkušební řád WT a samotné soutěže respektují původní využití retrieverů jako přinašečů, tedy psů určených k práci výhradně po výstřelu. Důraz je kladen na klid psa před i po výstřelu, jeho schopnost zapamatovat si místo dopadu jednoho i nebo více aportů, a vysokou míru ovladatelnosti a poslušnosti i na velkou vzdálenost. Oproti tomu oba řády, podle kterých může retriever získat loveckou upotřebitelnost, respektují použití retrieverů v reálné české myslivecké praxi. Proto prověřují schopnosti psa nejen při práci po výstřelu, ale také schopnosti psa jako pomocníka při vyhledávání živé zvěře. Soutěžní řád ale přitom uznává důraz kladený WT na postavení retrievera jako specialisty na aportování, a proto klasické disciplíny rozšiřuje o disciplíny přibližující se WT nároky na ovladatelnost a poslušnost psa při přinášení.

Ačkoli se může zdát, a platí to zejména při srovnání Zkušebního řádu ČMMJ a Zkušebního řádu pro working testy, že jdou řády proti sobě, a po retrieverovi požadují opačné schopnosti a dovednosti, je třeba si uvědomit, že cíl výcviku by měl zůstat stejný – retriever jako pomocník v myslivecké praxi. Tím je u nás pes, který umí vyhledat živou zvěř, umožnit její ulovení, a následně ji dohledat a přinést. Při všech činnostech musí projevovat chuť k práci a temperament, avšak zároveň být poslušný a ovladatelný se silnou vazbou na svého vůdce. V tom totiž tkví jedinečnost plemen retrieverů.

Je vhodné zbavit se zbytečných předsudků a využít fungujících výcvikových metod, a je jedno, zda se jedná o metody využívané mysliveckými kynology po desetiletí u všech plemen jako všestranných pomocníků, nebo se jedná o metody převzaté ze zahraničí, například právě z Anglie, které vznikly při výcviku psa - specialisty. Právě metody výcviku na working testy jsou retrieverům šity „na míru“ a cíleně prohlubují a rozvíjejí jejich vrozené vlastnosti přinášení, paměti k aportu, a zároveň také klidu při práci, trpělivosti a ovladatelnosti. Pokud je přidáme ke klasickému výcviku vyhledávání, dohledávek, vleček apod., kdy budeme rozvíjet samostatnost a vytrvalost, učíme tím psa od začátku všemu, co po něm budeme nejen při zkouškách, ale také v praxi, vyžadovat.

Cílem práce bylo porovnat uvedené tři zkušební řády a posoudit možnosti využití working testů jako metody přípravy retrieverů pro práci v honitbě. Domnívám se, že tohoto cíle bylo dosaženo. Pokud budeme hledat podobné disciplíny a podobné nároky na jejich provedení, pak je nalezneme v některých případech při srovnání Zkušebního řádu ČMMJ a Soutěžního řádu ČMKJ a při srovnání Soutěžního řádu ČMKJ a Zkušebního řádu pro WT. Naopak při srovnání Zkušebního řádu ČMMJ a Zkušebního řádu WT nenalezneme podobnosti téměř žádné, což vychází z jejich odlišného zaměření. Pokud jde o využití nácviku na WT jako možné metody při přípravě retrieverů na práci v honitbě, ukazuje se, že je to více než vhodné. Tyto metody se zároveň využívají při přípravě psa na soutěže podle Soutěžního řádu ČMKJ.

Seznam použitých zdrojů

- ANDRESKA, J., ANDRESKOVÁ E., 1993. *Tisíc let myslivosti*. Vimperk: Tina, 443 s. ISBN 80-85618-12-5
- BÁČA, J., 1967. *Výcvik loveckých psů – individuální výcvik*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 362 s. ISBN 07-052-67
- BÁČA, J., 1973. *Výcvik loveckých psů pro praxi*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 372 s. ISBN 07-080-73
- BÁČA, J., KNOLL, R., 1953. *Všestranný ohař*. Praha: Naše vojsko, 253 s.
- BAKOŠ, A., 1998. *Plemena loveckých psů*. Praha: KONTAKT PLUS, 112 s. ISBN80-88855-21-7
- BEJČEK, F., 2009. *Penzum znalostí z myslivosti*. Praha: Druckvo, 10. vyd. ISBN 978-80-904056-9-1
- BENDURE J., C., 1994. *The Newfoundland: Companion Dog-Water Dog*. Howell Book House. ISBN 0876052421
- COREN, S.,2007. *Co má pes na jazyku*. Praha: Knižní klub, 304 s. ISBN 978-80-242-1883-0
- COREN, S.,2008. *Co má pes na mysli*. Praha: Knižní klub, 304 s. ISBN 978-80-242-2196-0
- DOSTÁL, J., 1995. *Genetika v kynologické praxi*. České Budějovice: Dona, 206 s. ISBN 80-85463-58-X
- DRMOTA, J., 2011. *Lov zvěře v našich honitbách*. Praha: Grada Publishing, a. s., 384 s. ISBN 978-80-247-3644-0
- FICHTLMEIER, A., NUMSEN, J., 2012. *Výchova štěněte loveckého psa*. Praha: Grada Publishing, a.s., 124 s. ISBN 978-80-247-4117-8
- HANZAL, V., VOCHOZKA, V., 1996. *Lovečtí psi – výchova a výcvik*. České Budějovice: Dona, 182 s. ISBN 80-85463-72-5
- HROMAS, J., (ed.), 2000. *Myslivost*. Písek: Matice Lesnická, 491 s. ISBN 80-86271-04-8

- KREWER, B., 2006. *Lovíme se psy – možnosti použití, požadavky, plemena, výcvik*. Praha: Grada Publishing, a.s., 128 s. ISBN 80-247-1498-1
- KUBEŠ, J., KORDA, F., 1998. *Retrívři*. České Budějovice: Dona, 142 s. ISBN 80-86136-14-0
- KVÍZ, J., 1981. *Výchova a výcvik ohaře*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 208 s.
- MARKMANN, H-J., 2008. *Základní výchova štěňat loveckých psů, Časná výchova, podpora vloh a formování pro lov*. Praha: Vydavatelství Víkend, 112 s. ISBN 978-80-7433-100-8
- MIKULA, A., RAKUŠAN, C., 1955. *Práce psa při lovu*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 126 s. ISBN 11896-55-SV3
- MILNER, R., 2000. *Retriever Training – A Back – to – Basic Approach*. Ducks Unlimited, Inc., 198 s. ISBN 1932052259
- NOHELOVÁ, E., 2013. *Retrívři a vodní psi*. Praha: Nakladatelství PLOT, 205 s. ISBN 978-80-7428-170-9
- PHILLIPS, B., 1996. *FCR: The World of dogs*. Waterloville Kingdom Books, 288 s. ISBN 1821480074
- POHAJSKÝ, K., 1923. *Ohař všestranný jako zachránce zvěře*. Litomyšl: Josef V. Rozmara, 98 s.
- STEINITZ, J., 1996. *Ohaři*. České Budějovice: Dona, 104 s. ISBN 80-85463-73-3
- ŠUSTA, F., 2014. *Trénink je rozhovor, ve kterém má i váš pes co říct*. Praha: Nakladatelství PLOT, 223 s. ISBN 978-80-7428-232-4
- ŠVEC, J., HRABÁK, P., HRABÁKOVÁ, O., 1988. *Malí lovečtí psi, chov a výcvik*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 296 s. ISBN 07-087-99
- TICHÁ, V., 2000. *Malá škola pro chovatel psů*. České Budějovice: Dona, 225 s. ISBN 80-86136-84-1
- VENT, L. 2003. *Český fousek*. Myslivost 2003/1, Lovecký pes1, s 5-6.
- VOCHOZKA, V., 2009. *Výchova a výcvik loveckých psů*. České Budějovice: Dona, 174 s. ISBN 978-80-7322-126-3

WOLTERS, R., A., 1995. *Game Dog: Second Revised Edition*. Penguin Group Incorporated, 207 s. ISBN 978-05-25939-42-9

ZVOLSKY, N., 2015. *Die Kosmos Retrieverschule: Grunderziehung und Dummytraining*. Kosmos, 352 s. ISBN 978-34-40148-12-9

KCHLS, Klub chovatelů loveckých slídičů. *Labrador retriever*[online]. (PDF). [cit. 2017-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://retriver.cz/lr.htm>>

KCHLS, Klub chovatelů loveckých slídičů. *Golden retriever*[online]. (PDF). [cit. 2017-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://retriver.cz/gr.htm>>

KCHLS, Klub chovatelů loveckých slídičů. *Flat coated retriever*[online]. (PDF). [cit. 2017-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://retriver.cz/fcr.htm>>

KCHLS, Klub chovatelů loveckých slídičů. *Curly coated retriever*[online]. (PDF). [cit. 2017-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://retriver.cz/ccr.htm>>

KCHLS, Klub chovatelů loveckých slídičů. *Chakespeake Bay retriever* [online]. (PDF). [cit. 2017-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://retriver.cz/chsr.htm>>

KCHLS, Klub chovatelů loveckých slídičů. *Nova scotia duck tolling retriever* [online]. (PDF). [cit. 2017-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://retriver.cz/nsdtr.htm>>

KCHLS, Klub chovatelů loveckých slídičů. *Soutěžní řády ČMKJ pro klubové zkoušky* [online]. (PDF). [cit. 2017-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.kchls.cz/index.php/zkusebni-rady-cmkj>>

ČMMJ, Českomoravská myslivecká jednota. *Soutěžní řády ČMKJ pro klubové zkoušky* [online]. (PDF). [cit. 2017-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.kchls.cz/index.php/zkusebni-rady-cmkj>>